

Světlik

svět libereckých knihoven

*bách po odpadnutí vod první suchá země i na temeni Ještěda.
na, usedají do stínu platanů a jejich urputné vzezření se stává mírným.
jí nazdarbůh. Být básníkem, to není jenom tak. Slunko bylo u samého západu a svatojánní broučci vstávali.
Oh, moje Mañon! Byl pozdní večer – první máj, večerní máj – byl lásky čas.
to be done.
ler Fall ist.*

Milé čtenářky, milí čtenáři,



chtěla jsem psát původně o nově vznikajícím LAKu (tedy o Libereckém autorském kruhu), o jeho novém uskupení a jeho vztahu s knihovnou. Ostatně, níže si přečtete, co o LAKu píše pan Šebelka. Bohužel, došlo k tomu, že nyní je knihovna zavřená, čtenáři k nám nechodí a všichni musíme respektovat nařízení vlády – kvůli obavě z rozšiřující se pandemie koronaviru. To je skutečnost, kterou nikdo neočekával – a hlavně jsme neočekávali tak rozsáhlá a oprávněná opatření, která nyní zasahují do všech oblastí lidského života.

Musíme se s touto skutečností vyrovnat, což někdy není lehké, a optimisticky se dívat dopředu, abychom dohlédli konce této „šlamastyky“ a zkusili si představit náš život poté. Možná nebude tak bohatý, určitě se budeme muset uskrovnit, ale pevně věřím, že knihy budou vycházet dál, my je budeme dál kupovat a do knihoven se čtenáři opět vrátí. Je to pro nás, knihovníky, také výzva – jak nabídnout elektronické služby, e-knihy, digitalizované publikace, které si lze přečíst z domova, e-časopisy a noviny, video nebo audionahrávky.

V kontextu pandemie jsou některé věci nepodstatné. Lidské zdraví je nade všechno, proto na sebe buďte opatrní, buďte hodně zdraví a přečtete si články ve Světliku, které byly napsány ještě v době, kdy jsme o koronaviru neměli ani potuchy.

Blanka Konvalinková
ředitelka

KAL je mrtev, ať žije LAK!



Bylo tomu letos v lednu přesně dvacet let, kdy oficiálně vznikl Kruh autorů Liberecka (KAL), který měl být podle Stanov z roku 2000 „dobrovolným otevřeným občanským sdružením spisovatelů, překladatelů, literárních vědců a kritiků, dramatiků a ostatních tvůrčích umělců nejrozumnějšího zaměření“.

Když jsem porovnal suchou literu Stanov (KAL chce mimo jiné zlepšit vzájemné česko-polsko-německé vztahy a vydávat neperiodické publikace) s dvacetiletým úsilím kamarádů, spolupracovníků, sponzorů a příznivců, musel jsem uznat, že nás tehdy nikoho nenapadlo, kolik práce za námi po dvaceti letech zůstane. Kruh autorů totiž vznikl a žil v různých libereckých hospodách, přičemž si občas někdo po „schůzích“ nepamatoval, na čem jsme se večer předtím domluvili.

Ostatně posuďte sami, jak říká profesor Vondruška v přednášce *Cesta z Prahy do Liptá-kova*: Za dvacet let se nám podařilo vydat spolu s Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci 75 časopisů Světlik (první vyšel v roce 2003), deset velkých sborníků Kalmanach, v nichž se představily desítky českých, polských a saských spisovatelů, výtvarníků a publicistů. Vyдали jsme několik knih, mimo jiné *Návrat pod zelenou střechu* německé autorky Isy Engelmann, pro Židovskou obec překlad knihy od stejné autorky *Židé v Liberci*, dvě velmi úspěšné knihy Luboše Příhody *A potom přijely tanky* a *Nejdřív tanky, potom pendrek*y, které popisují tragické události v Liberci let 1968 a 69. S velkým ohlasem se setkala česko-německá publikace *Naše krajina slov* (2012), v níž se prezentovali autoři žijící v našem regionu v originálech

pokračování na zadní straně obálky...

Obsah

KVK

Krajská vědecká knihovna v Liberci

SVĚT libereckých knihoven..... 2

Z knihovny2

Krátce z knihovny 2

Co si půjčovali čtenáři

Krajské vědecké knihovny

v Liberci v roce 2019? 3

Vaše nejoblíbenější kniha 5

Eurex..... 6

Ples hejtmana 8

Akce knihovny9

Egon Wiener: Paní s kloboukem,

nesu Vám psaní..... 9

Tvoří knihovníci a přátelé knihovny10

R. Daňová: Jak se skřítkové spletli

a vlastně vůbec nespětli 10

Z regionu11

Ocenění Knihovník/Knihovnice

roku 2019 v Libereckém kraji.....11

Bookstart v Libereckém kraji..... 14

Pozvánka do kraje pod Ještědem 15

SVĚT veletrhů a soutěží 17

Strípky z ráje III..... 17

SVĚT souvislostí 18

Božena Němcová a Karolina Světlá

ve shodě i sváru.....18

LAK

Liberecký autorský kruh

SVĚT dialogu 30

Jako bych si domov nosil s sebou.

Rozhovor s Josefem Strakou 30

ze souSVĚTí..... 33

Vzpomínka na Josefa Vinklát..... 33

SVĚTonázory 34

Maršítkova pohřebiště 34

Psí láska 35

Čekárny někde hluboko v nás 36

oSVĚTa 38

Jubilant Miloš Zapletal..... 38

K libereckému pobytu

Boženy Němcové 40

ze SVĚTa 42

Svět za dveřmi. Dvě CD z Lužice 42

SVĚTlonoši..... 43

Jáchym + Jáchym Pochop..... 43

tvary SVĚTla..... 46

Renesanční člověk Jakub Šulc..... 46

SVĚT Otty Hejnice..... 47

Zemřel pan Josef Vinklát..... 47

Redakční rada:

Marek Sekyra, Blanka Konvalinková, Eva Štátná, Libor Schiffner (KVK)

Štěpán Kučera, Julius Benko, Martin Trdla, Miroslav Stuchlý (LAK)

Vydává Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK) spolu s Libereckým autorským kruhem (LAK) jako účelový tisk.

Tiskárna IRBIS, www.vytiskneme.cz

Evid. č. MK ČR 14407 ISSN 1214 - 2751



Krátce z knihovny

Čtení – cesta ke vzdělání

Čtení jako důležitý aspekt vzdělávacího procesu bylo ústředním tématem konference, která proběhla v naší knihovně v úterý 14. 1. 2020. Téměř 70 účastníků z řad pedagogů ZŠ a SŠ, knihovníků a studentů se věnovalo čtení z různých úhlů pohledu v přednáškách, které zazněly z úst uznávaných kapacit. Jiří Trávníček z Ústavu pro českou literaturu AV ČR představil výsledky nejnovějšího čtenářského průzkumu. Richard Papík z Ústavu bohemistiky a knihovnictví (Slezská univerzita v Opavě) se zaměřil na synergií informační, čtenářské, obsahové a mediální gramotnosti. Procesům čtení a literární výchově na ZŠ a SŠ se věnoval Ondřej Hausenblas z Katedry české literatury PF UK. Odpolední část zahájil speciální pedagog Martin Jan Šverma a pohovořil o přínosech čtení pro terapeutické účely, po něm



zazněl příspěvek Michaely Kotenové z Katedry českého jazyka a literatury na TUL o čtenářské gramotnosti maturantů. Na teoretickou část navázaly dva praktické workshopy. Konference byla pozitivně hodnocená nejenom ze strany účastníků, ale také vystupujících odborníků. Věříme, že stej-



ně úspěšná bude i další konference na podobné téma, kterou připravujeme na rok 2021.

Konferenci připravilo Metodické centrum pro podporu čtenářské gramotnosti, které funguje při liberecké knihovně v rámci projektu Naplňování krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání Libereckého kraje I.

Nechte se inspirovat ke čtení

Stává se Vám někdy, že nevíte, po jaké knize sáhnout? Nezoufejte, máme pro Vás několik tipů, jak to vyřešit. Na webové stránce knihovny najdete sekci **Doporučujeme ke čtení** (<https://www.kvkli.cz/doporuujeme-ke-cteni.html>) – pracovníci knihovny zde pro Vás pravidelně zveřejňují tipy na nové nebo i starší zajímavé tituly. Vybrat můžete z několika tematických seznamů (Knihovníci doporučují, Detektivky, Historické romány ad.). Milovníkům četby je určena také diskusní veřejná skupina **Čtenářská výzva**, ke které se můžete připojit na našem Facebooku (<https://www.facebook.com/knihovnaliberec/>). Nejenom, že se tam dozvíte spoustu tipů na knihy, ale můžete se také zapojit do diskuse. Fa-

nouškům sci-fi, fantasy, young adult literatury a komiksů doporučujeme navštívit Instagram https://www.instagram.com/LIB_rary_/ – náš nejnovější informační kanál. Možná budete



překvapení, jaké množství zajímavých knih vychází a navíc je najdete u nás v knihovně.

Dana Petrádová

Co si půjčovali čtenáři Krajské vědecké knihovny v Liberci v roce 2019?

Není tomu tak dávno, co se na prvních místech žebříčků nejpůjčovanějších titulů držely severské detektivky. Občas se do první pětky dostal nějaký

český autor – v posledních třech letech se jednalo např. o Patrika Hartla, který byl se svou knihou Okamžiky štěstí vítězem roku 2018, Evžena Bočka nebo

Radku Třeštíkovou. V roce 2019 poprvé po dlouhé době obsadili prvních deset příček čeští autoři v čele s Alenou Mornštajnovou, jejíž knihy Hana a Tiché roky se hodně půjčovaly také v podobě audioknih nebo jako e-knihy. Nezmiňuji Molièrova Lakomce, který vyhrává již mnoho let a tato skutečnost souvisí s povinnou četbou.

Počet výpůjček konkrétních titulů samozřejmě závisí nejenom na oblíbenosti autora, ale také na počtu exemplářů, které knihovna vlastní. Nicméně nejvíce žádané tituly se snažíme průběžně dokupovat tak, abychom uspokojili co největší počet čtenářů.

E-knihy

Žebříček nejvíce půjčovaných e-knih je velmi ovlivněn nabídkou dodavatelů e-knih. Knihovna v této chvíli nabízí cca 10 000 titulů, což je v porovnání s nabídkou tištěných knih neporovnatelné množství.

Knihy pro děti do 15 let

Knihy, které byly nejvíce oblíbené u dětí do 15 let, se na prvních místech objevují již několik let. Velké oblíbenosti se stále těší kromě níže uvedených také Harry Potter.

Dana Petrýdesová

Nejpůjčovanější knihy (2019)

	Název / autor	Počet výpůjček
1.	Lakomec / Molière	155
2.	Hana / Alena Mornštajnová	135
3.	Okamžiky štěstí / Patrik Hartl	129
4.	Nejlepší víkend / Patrik Hartl	122
5.	Malý pražský erotikon / Patrik Hartl	96
6.	Poslední aristokratka / Evžen Boček	92
7.	Slepá mapa / Alena Mornštajnová	83
8.	Aristokratka ve varu / Evžen Boček	82
9.	Aristokratka na koni / Evžen Boček	80
10.	Bábovky / Radka Třeštíková	79

Nejpůjčovanější audioknihy (2019)

	Název / autor	Počet výpůjček
1.	Umrličí cesta / Peter May	27
2.	Hana / Alena Mornštajnová	25
3.	Černé světlo / Peter May	23
4.	Bratrstvo křišťálu / Vlastimil Vondruška Nesmírný / Jussi Adler-Olsen O krok pozadu / Henning Mankell Znamení rožmberské růže / Vlastimil Vondruška	22
5.	Ďáblův sluha / Vlastimil Vondruška Nepohřbený rytíř / Vlastimil Vondruška	21

Nejpůjčovanější e-knihy (2019)

	Název / autor	Počet výpůjček
1.	Tiché roky / Alena Mornštajnová	46
2.	Zůstaň se mnou / Ayobami Adebayová	24
3.	Clona / Samuel Bjørk	23
4.	Rekonstrukce / Viktorie Hanišová	20
5.	Nůž / Jo Nesbø	19

Nejpůjčovanější knihy pro děti do 15 let (2019)

	Název / autor
1.	Pachatelé dobrých skutků / Miloš Kratochvíl
2.–5.	Deník malého poseroutky – různé díly / Jeff Kinney
6.	Hvězdy nám nepřály / John Green

Vaše nejoblíbenější kniha

Milí čtenáři a všichni vy, kteří nás sledujete na síti Facebook, jistě si vzpomínáte na soutěž, kterou jsme v průběhu prvního říjnového týdne v rámci celostátní kampaně Týden knihoven vyhlásili na naší facebookové stránce. V soutěži o krásný nový designový zápisník s logem naší knihovny jsme Vám položili otázku, jaká je Vaše nejoblíbenější kniha. Z velkého množství nadšených odpovědí zde vybíráme ty, které nás nejvíce potěšily nebo pobavily, a spolu s Vámi se radujeme z četby.

Knihovna: „Jaká je Vaše nejoblíbenější kniha?“

Čtenáři odpovídají:

„Všechny rítě světa i ta má – Charles Bukowski. Celou jsem ji v knihovně přečetla. Tolik jsem se nikdy nezasmála a myslím, že jsem byla slyšet i v dalších patrech...“

„Já mám nejraději Kmotra, tam je všechno, četla jsem ho ještě z mamčininy

knihovny. A když jsem se odstěhovala, hledala jsem v antikvariátu stejné vydání. Jednou za čas se k ní musím vrátit a nechám se tím příběhem zcela pohltnout.“

„Mluvicí balík od autora Geralda Durrella, protože je to první dětská fantasy, kterou jsem četla, protože svět bájných zvířat je mnohem barevnější a protože jsem do této knížky utíkala, aby i můj svět byl příjemný, krásný a spravedlivý.“

„Z poslední doby Geniální přítelkyně, všechny čtyři díly. Elena Ferrante je neuvěřitelná vypravěčka. První díl jsem dočetla v Římě, nečekala jsem, že to půjde tak rychle, takže druhý jsem si kupovala nedočkavě jako elektronickou knihu...“

„Miluju Patrika Hartla a jeho Malý pražský erotikon. Styl, kterým píše, mě vždy rozesměje až k pláči, rozpláče, dotkne se těch nejcitlivějších míst... Je to ze života, který každý z nás zná.“

„Těžko vybrat jednu, ale tak mě napadá: Zrcadlo a maska od Jorga Luisa Borgese, protože se některé pasáže uhnízdí v hlavě natrvalo. A to svede jen málokterá kniha.“

„Já mám nejraději knihu Svědectví od Stephena Kinga. Kniha mě zaujala svým rozsahem, čím víc stran, tím víc se mi kniha zamlouvá a víc mě láká k přečtení. A kniha patří mezi mé nejoblíbenější proto, že ani jedna stránka by nešla vynechat. Každá věta je pro příběh podstatná a obdivuji autora, že napsal tak rozsáhlou knihu, u které se čtenář ani chvíli nenudí.“

„Od Billa Johnsona kniha Hostit boží přítomnost. A proč? Protože mi změnila život a postaví srdce.“

„John Steinbeck – Na východ od ráje. Pro ten hluboký význam slova tímšel.“

„Eduard Petiška – Bylo jednou jedno loutkové divadlo. Knížka provází mě a každé moje prvňáčky již dvacet let.

Letos opět. Dává mi pocítit, že děti jsou stále děti a jejich dětské vnímání ani moderní doba nezmění.“

„Kafka on the Shore od Harukiho Murakamiho. Srdcovek je spousta, ale obrátit člověku život naruby (v pozitivním slova smyslu) neumí každá.“

„Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky. Oceňuji na ní krásně propracovaný svět, skvělé charakteristiky postav, tajemno, práci s jazykem a pestrost žánrů. A navíc je to výtečně přeloženo do češtiny.“

„Broučci od Jana Karafiáta. Moje maminka ji četla mně, já svému synovi a pořád se k ní ráda vracím.“

„Nesnesitelná lehkost bytí, Milan Kundera. V této knize jsem našla odpovědi na vše...“

„Hlava XXII. Tak absurdní, tak lidské...“

Děkujeme Vám za Vaše odpovědi!

EUREX – Knihovny

Už mnoho let se knihovny českého, polského a německého příhraničí setkávají, vyměňují si vzájemně informace a zkušenosti ze své praxe. Knihovníci a knihovnice se vzájemně navštěvují a hledají v sousedních státech inspiraci pro svou každodenní práci se čtenáři.

V loňském roce jsme se sešli hned několikrát a všechny tři strany se podílely

na přípravě konference knihovníků Euroregionu Nisa v Bad Muskau.

A nejen to: polská strana připravila propozice výtvarné soutěže „Z Krakonošova herbáře“, které se vždy účastní děti z českých, polských i německých škol. Tato soutěž je dobře veřejnosti přijímána a účast dětí je vysoká, vždy se sejde na 350 výtvarných prací v různých





věkových kategoriích. Knihovny shromáždily práce, které v květnu dovezly do Krkonošské knihovny v Jelení Hoře a odborná porota z nich vybrala ty nejlepší. V červnu pak proběhlo ocenění vítězů – opět v Jelení Hoře. Radost dětí z krásných cen (včetně bylinek v květináčích) byla upřímná, děti odjízděly z Jelení Hory s nadšením. Práce jsou pak součástí putovní výstavy, která je postupně představena v různých knihovnách.



Dalším společným úkolem bylo pořádání dvoudenní knihovnické konference, která se uskutečnila v říjnu 2019 v kouzelném areálu parku v Bad Muskau, na téma: „Práce s regionální a historickou literaturou“. Za každou stranu se zúčastnilo 10 knihovnic/knihovníků, většina z nich byla i autory příspěvků,

které v prvním dnu konference přiblížily ostatním dobrou praxi v knihovnách, od tématu digitalizace přes zpracování regionálních autorů a sestavení publikací až po literární vycházky pro děti, které hrou formou přibližují regionální dějiny města. Konference se konala s podporou Euroregionu Nisa v rámci projektu



KONEG za přítomnosti starosty města Bad Muskau.

Druhý den konference proběhla literární vycházka spojená s výstavou v zámku

Bad Muskau, procházka či spíše projížďka parkem knížete Pücklera včetně zajímavého výkladu. Pro všechny účastníky to byl nevšední zážitek a slunečné počasí ještě umocnilo krásu rozlehlého parku.

V letošním roce jsme se sešli v Městské knihovně v Jablonci nad Nisou, abychom zhodnotili loňský rok a naplánovali další společné akce. Toto setkání bylo spojeno s návštěvou jedinečného Muzea skla a bižuterie.

Blanka Konvalinková

Ples hejtmana v naší knihovně

15. benefiční ples hejtmana Libereckého kraje, který se uskutečnil 22. února v liberecké krajské knihovně, vynesl částku 588 400 korun. Opět pomáhal dobré věci. V rámci plesu byly podpořeny čtyři pečující organizace. Jejich zástupci si během večera převzali z rukou hejtmana a sponzorů symbolické šeky.

Ples hejtmana se v naší knihovně konal už podruhé. Loni to pro knihovnu byla velká neznámá, byli jsme zvědaví, jak se promění prostor knihovny, který pravidelně jednou za rok připravujeme na náš ples knihovny. Plesu hejtmana předcházely velké přípravy, úklid, přesun nábytku, instalace světelných ramp, zkouška orchestru, květinová výzdoba... prostor atria knihovny se během jednoho dne změnil k nepoznání, na galeriích se ocitly stoly a židle připravené pro plesové návštěvníky. Dekorační světélka ve skleněných nádobách pak umocnila příjemnou atmosféru večera.





Večerem provázel známý moderátor Alexandr Hemala, hudební složku zajistil orchestr Big'O'Band pod vedením Marka Otla s výbornými zpěvačkami a program zpestřily zajímavé výstupy, např. artistka s obručí nebo baletní vy-

stoupení sólistů z Divadla F. X. Šaldy. Těší nás, že prostor knihovny mohl být využit k takovému reprezentačnímu účelu, jakým je ples hejtmána Libereckého kraje.

Blanka Konvalinková

Akce v knihovně

Egon Wiener: Paní s kloboukem, nesu Vám psaní

Ve čtvrtek 28. května 2020 se od 18.00 hodin koná v Malém sále Krajské vědecké knihovny (4. patro) veřejné čtení nové knihy libereckého autora **Egona Wienera** „Paní s kloboukem, nesu Vám psaní“.

Kniha je, tak jako předešlé, příběhem příběhů, povídek, fejetonů a vyprávění o lidech žijících v českých Sudetech, v Libereckém kraji od roku 1945 po



současnost. Tentokrát je kniha ilustrovaná fotografickými portréty žen s klobouky z doby na přelomu 19. a 20. století. Klobouky ženám a dvěma stovkám příběhů v knize propůjčují neskonale šarm a půvab v knižních ilustracích nevídaný. Stovka dobových jednostránkových ilustrací dává také nahlédnout do známých evropských ateliérů. Posuďte sami, jak

to v nich s krásnými ženami umí. Tato v pořadí již 15. kniha Egona Wienera bude k zapůjčení v liberecké knihovně již od poloviny května. Kniha je tentokrát laděná domodra a příběhy v ní vás osloví a nenechají na pochybách, že kniha, kterou právě máte v ruce, se vám bude dobře číst.

Roman Šafránek

Tvoří knihovníci a přátelé knihovny

Jak se skřítkové spletli a vlastně vůbec nespletli

R o m a n a D a ň o v á

Jojo, dnes žádné sluníčko do čítárny nesvítí. Dnes je i Ještěd schovaný v peřině mraků. Chvilí prší, chvilí sněží, skřítko bys ven nevyhnal. Přesto se sešli. Jako každé ráno, aby si řekli, co se stalo, co se bude dít.

„Bude tu velká změna,“ povídá Pořádníček. „Přijedou nějakí noví skřítkové, jsem na ně zvědavý.“ Táhł přitom knihu zpátky do regálu.

„Joooo, bude legrace, budeme vyvádět lotroviny.“ Kulišák se klouzal po zábradlí přes všechny půjčovny až dolů do Všeobecné, rozesmátý od ucha k uchu.

„No, pánové, já nevím, nevím, jestli s nimi bude legrace,“ povzdechla si Půjčulenska, která seděla na schodech a listovala v nejnovějším zápisu ze schůze.

A nastal ten den. Přijeli technici, měřili, počítali. Skřítkové opatrně vykukovali za regály a šeptali si: „To asi dělají pro ty nové skřítky? To nám nikdo nic nepočítal a neměřil, my jsme opravdoví skřítkové knihovníci, my jsme v každé knihovně samosebou.“

Když technici vše naměřili a přestěhovali, stály na vyměřovaném místě tři hranaaté útvary.

Skřítkové se choulili opodál a báli se jít blíž. Hlavami se jim honila spousta otázek. To jsou divní skřítkové. A budou nám pomáhat? Budou také čtenářům schovávat knihy, aby byla legrace? Znájí všechny barevné lepíky? A pány spisovatele?

Až si Návratníček dodal odvahy a přistoupil k nim blíž.

Jemně ťuknul prstíkem a řekl: „Ahoj. Já jsem skřítek Návratníček. A ty jsi kdo?“

„PŘILOŽTE ČTENÁŘSKÝ PRŮKAZ“

Návratníček se tak vylekal, že se utíkal schovat až za regál s poezií.

Všichni dali hlavy dohromady a drmolili, jaké že má nezvyklé jméno a že půjdou spolu najednou představit se i těm dalším.



Ať dělali, co se dalo, zkoušeli všemožné, jediné co uslyšeli, bylo:

„PŘILOŽTE ČTENÁŘSKÝ PRŮKAZ“

To už přiběhli i skřítkové z jiných půjčoven, Skriptík a Notička a i zvědavý Skladík, že tu novinu poví vzácné Encyklopedii v trezoru.

A bylo jim všem jasné, že s těmito skřítky se nedomluví, protože odpovídají jedno a to samé. Dívali se jeden na druhého a vůbec nerozuměli, co se děje. Co si s nimi počnou? Že by měli studovat cizí jazyky?

Až se Půčulinka rozplakala: „Nejsou, nejsou to skřítkové. Nebude s nimi legrace. Všechno znají, pány spisovatele a který barevný lepík co znamená. JSOU TO STROJE!! Dobře jsem to četla. Stroje. Je s námi konec, už nás nebudou potřebovat, abychom paním knihovnicím pomáhali a knihy hlídali a kontrolovali. Nedomluvíme se s nimi a s tebou, Kulišáku, také nic vyvádět nebudou.“

Porádníček Půčulunku objal a povídá jí: „Počkej, vždyť oni nemohou běhat po knihovně jako my. Nemohou povídat Akvizíkovi do kontrolování knih. NEMOHOU NIC, CO MŮŽEME MY!“

Půčulinka si utřela uplakané oči a podívala se z okna. Vycházelo slunce a ptáci začali zpívat....

Cvakl klíč ve dveřích a začal další den v knihovně.



Z regionu

Ocenění Knihovník/Knihovnice roku 2019 v Libereckém kraji

Regionální organizace Svazu knihovníků a informačních pracovníků Libereckého kraje již posedmé udělovala ocenění nejlepším knihovnicím a knihovníkům ve dvou kategoriích – **Knihovník/Knihov-**

nice roku a Celoživotní přínos knihovnictví v Libereckém kraji.

Ceny se uděly na Setkání knihovníků Libereckého kraje, které se uskutečnilo v úterý 10. 12. 2019 ve Velkém sále

Krajské vědecké knihovny v Liberci. Tři vítězné nositelky ceny obdržely diplom a peněžní poukázku v hodnotě 1 000 Kč, kterou věnoval regionální výbor SKIP Libereckého kraje, knižní dar pak věnoval Liberecký kraj.

Cenu za Celoživotní přínos knihovnictví Libereckého kraje získala paní **Jitka Vanclová z Městské knihovny v Semilech**. Nositelkou ceny Knihovnice Libereckého kraje roku 2019 v kategorii neprofesionální knihovny se stala paní **Marie Fabiánová z Místní knihovny Skuhrov**, v kategorii profesionálních knihoven pak ocenění získala paní **Taňa Kuželková z Krajské vědecké knihovny v Liberci**.

Ocenění předal Mgr. Martin Féna, vedoucí oddělení kultury Odboru kultury, památkové péče a cestovního ruchu Libereckého kraje, ředitelka KVK Liberec Mgr. Blanka Konvalinková a předsedkyně SKIP Libereckého kraje PhDr. Dana Kroulíková.

JITKA VANCLOVÁ

Městská knihovna v Semilech

získala **Cenu za celoživotní přínos knihovnictví v Libereckém kraji** více než oprávněně – v loňském roce oslavila své profesní jubileum, 40 let práce v knihovně, převážně v metodickém oddělení. Knihovnictví je pro ni srdeční záležitostí a pro knihovníky a knihovnice obecních knihoven byla vždy oporou a pomocníkem. Díky své otevřenosti a diplomacii navázala úzký vztah nejen s nimi, ale i se starostkami a starosty obcí a dokázala je přesvědčit o významu a nutnosti zachování knihoven na okrese. V semilské knihovně strávila 41 let a v současné



době předává pomyslné žezlo svým následovnicím. Věříme, že nadále zůstane naší příležitostnou kolegyní i vášnivou čtenářkou.

MARIE FABIÁNOVÁ

Obecní knihovna ve Skuhrově

získala titul **Knihovnice roku 2019 v kategorii neprofesionální knihovny** za mimořádně úspěšné vedení této malé místní knihovny. Od roku 2007, kdy se paní Fabiánová ujala role knihovnice, se knihovna začala výrazně využívat, vzrostl počet čtenářů a návštěvníků knihovny. Knihovna se stala malým společenským centrem obce – v knihovně se schází internetový kroužek, „Babinec“, výrazné aktivity jsou určeny i dětským návštěvníkům. Nominaci na ocenění paní



Marie Fabiánové podal starosta obce Skuhrov pan Tomáš Pavlata a ve svém návrhu uvedl: „I v malých knihovnách se často dějí velké věci a naše knihovna je toho živým důkazem právě díky obětavé práci paní knihovnice Marie Fabiánové.“

TÁŇA KUŽELKOVÁ

Krajská vědecká knihovna v Liberci

pracující jako koordinátorka projektů a vnějších vztahů, získala titul **Knihovnice roku 2019 v kategorii profesionální knihovny** především za mimořádně úspěšnou organizaci každoroční dvou denní konference Současnost literatury pro děti a mládež. Dalším výrazným projektem, který organizuje a na kterém se zásadní mírou Táňa Kuželková podílí,

je vydávání tzv. „znakoknihy“ (převedení tištěné knihy do videosekvencí v českém znakovém jazyce), která je určena neslyšícím. Ředitelka KVK Liberec, která nominaci na paní Táňu Kuželkovou podala, rovněž významně oceňuje, že obstarává každoročně nemalé množství financí prostřednictvím různých dotačních titulů a grantových programů. Ročně to bývají statisícové částky, které pro Krajskou knihovnu v Liberci znamenají zkvalitnění jejích služeb. Paní Táňa Kuželková je nejen výbornou pracovnící, ale i obětavou a přátelskou kolegyní, která dokáže vždy podat pomocnou ruku.



Všem nositelům titulu Knihovník/Knihovnice Libereckého kraje roku 2019 upřímně gratulujeme!

Za RV SKIP Liberecká
PhDr. Dana Kroulíková

Bookstart v Libereckém kraji



O Bookstartu bylo již mnohé napsáno, podrobné informace jsou pravidelně zveřejňovány na webu SKIP nebo na samotném webu projektu.

Přesto, kdyby náhodou..., malá rekapitulace: nositelem projektu Bookstart – S knížkou do života v českém prostředí je Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR a podrobněji se s ním můžete seznámit jednak v nějaké zúčastněné knihovně, ale především na stránkách samotného projektu <http://www.skvizkoudozivota.cz>. Základem je pořízení a předávání dárkových knižních sad novorozěným dětem a jejich rodičům. Sada obsahuje malé lepoprelo, ilustrovanou metodiku / pracovní sešit pro rodiče, audioknihu Špalíček pohádek a říkadel exklusivně načenou Aňou Geislerovou a výběrovou bibliografii – Nabídka knížek pro společné čtení. Sada pro rok 2020 bude dodávána v dárkovém velmi pěkném kufříku, vše za 80 Kč.

S ohledem na skutečnost, že tato částka (přestože je z hlediska skutečných nákladů téměř symbolická), může být pro celou řadu knihoven v jejich

rozpčtech významná, až nedostupná, zahájila v roce 2019 KVK Liberec ve spolupráci s Regionální organizací SKIP Libereckého kraje jednání s Libereckým krajem o podpoře tohoto projektu ve výši 200 000 Kč. Na základě rozhodnutí Rady Libereckého kraje připravil Regionální výbor SKIP LBK projekt, jehož realizace v Libereckém kraji předpokládala nákup 2 500 dárkových setů Bookstart. Tento počet dárkových setů byl stanoven s ohledem na předpokládaný počet narozených dětí v kraji a zejména s ohledem na počet zapojených knihoven na území Libereckého kraje. K původně 6 zapo-



jeným knihovnám se na základě výzvy Regionálního výboru SKIP LBK přihlásilo k libereckému projektu dalších 13 knihoven, které se zavázaly využít dárkové sety při vítání občánků v jejich obcích či městech a navázat na tuto aktivitu další akcí zaměřenou na podporu čtenářství dětí.

V Libereckém kraji je nyní k projektu přihlášeno 19 knihoven: KVK Liberec, MK Svijany, MK Paceřice, MK

Hodkovice n. Mohelkou, MK Raspenava, MěK Frýdlant, MK Vratislavice, MěK Česká Lípa, MěK Kamenický Šenov, MěK Mimoň, MK Žandov, MěK Turnov, MěK Semily, MěK Rokytnice nad Jizerou, MěK Jablonec nad Nisou, MěK Rychnov u Jablonce, MK Zásada, MK Plavy, MěK Železný Brod.

Knihovny, které se k projektu přihlášily, upravily své požadavky na počet setů podle předpokládaného počtu narozených dětí v jejich místě. Distribuci dárkových setů zajistila KVK Liberec ve spolupráci s pověřenými knihovnami v České Lípě, Jablonci n. N. a Semilech a celkové administrace projektu se ujal RV SKIP Libereckého kraje. Celkem bylo distribuováno 2 420 setů/kufříků, 80 setů zůstává jako rezerva v případě zvýšené-

ho počtu narozených dětí a je uložena v KVK Liberec. Všechny dárkové kufříky budou navíc doplněny záložkou s logem Libereckého kraje a informací o poskytnuté finanční podpoře.

Informace o realizovaném projektu byla rozeslána VŠEM veřejným knihovnám Libereckého kraje a projektu Bookstart – S knížkou do života bude věnován i seminář v KVK Liberec 21. ledna 2020, zaměřený na význam projektu a zkušenosti dobré praxe ap. Věříme, že se k tomuto smysluplnému projektu přidají další knihovny a Liberecký kraj nás opět podpoří.

PhDr. Dana Kroulíková

předsedkyně RV SKIP LBK

Mgr. Blanka Konvalinková

ředitelka KVK Liberec

Pozvánka do kraje pod Ještědem



K tradičním akcím Libereckého SKIPu se řadí každoroční literární vycházky. Za uplynulé roky jsme společně navštívili mnohá zajímavá místa našeho kraje, ušly desítky kilometrů po ještědských, jizerskohorských či lužickohorských kopcích a strávili příjemné chvíle ve více či méně početné, ale vždy báječné společnosti.

V sobotu 7. září 2019 se uskutečnila již sedmá (!) literární vycházka, tentokrát Po stopách Karoliny Světlé, při příležitosti 120. výročí úmrtí velké spisovatelky a mimořádné ženy, která si kraj pod Ještědem obzvlášť zamilovala. Shodou okolností cílem té první vycházky, kterou náš RV SKIP uspořádal v roce 2012, byl rovněž krásný kraj pod Ještědem a rocházkou po místech, kde část svého

života Karolina Světlá prožila. Tehdejší průvodcem nám byl místní znalec spisovatelčina života a díla, potomek rodu Mužáků, pan Pavel Bulíř.

Uběhlo pár let a připomínka na velkou spisovatelku doznala výrazné proměny – nově byla vybudována naučná stezka, která v nových souvislostech oblast v Podještědí přibližuje. Naučnou stezku vytvořil spolek Stopy v krajině, jehož cílem je podporovat vnímání krajiny jako prostoru, do kterého jsou zapísány příběhy z místní kultury a historie. Naučná stezka je koncipována tak, aby nové informační panely byly v souladu s nádhernou krajinou Podještědí a aby jejich umístění odpovídalo konkrétním místům vztahujícím se k osobě a dílu Karoliny Světlé. Naučná stezka v délce 7,5 km obsahuje 12 informačních panelů i několik odpočinkových míst. Cennou součástí naučné stezky je 18 zvukových nahrávek z děl K. Světlé i ojedinělých dobových textů, nahrávky jsou součástí informačních panelů a spustit si je můžete pomocí QR kódů přímo na vašem smartfonu. Pro mnohé může být atraktivní i navazující Geocaching – v okolí stezky je ukryto 5 nových keší, v nichž uložené poklady se opět vztahují k životu a dílu Karoliny Světlé.

Průvodcem při této poslední vycházce nám byla skvělá paní Ivana Němečková, členka Sdružení rodáků a přátel Karoliny Světlé, která nás zahrnula nadšeným výkladem nejen o díle a životě Karoliny Světlé, ale uvedla nás do způsobů zdejšího života v 19. i první polovině 20. století, tradic tehdejších a nakonec i současných. Její energie, láska k místu, nadšení pro uchování tradic a vzpomínek nás naplnila obdivem a velkým respektem. Fo-



tografie z literární vycházky najdete zde: https://skiplibereckykraj.rajce.idnes.cz/po_stopach_karoliny_svetle_2019/.

A tak, budete-li mít, milí kolegové a kolegyně, cestu k nám na Liberecko, zavítejte do Světlé pod Ještědem – odměnou Vám budou nádherné výhledy do kraje, obdivuhodný klid tak trochu zapomenutých zákoutí a stále přitažlivý a okouzluující literární odkaz moderní ženy.

Za RV SKIP Libereckého kraje
Dana Kroulíková



STŘÍPKY Z RÁJE III.



Patronem třetího ročníku je spisovatel,
scénárista a hudebník **Jaroslav Rudiš**,
jenž pochází z Českého ráje.

V nezávislé porotě mimo jiné zasednou:
spisovatelka **Iva Procházková**,
básnička a překladatelka **Marie Iljašenko**,
básnička **Pavčina Lodeová**,
či spisovatel **Marek Dobrý**.

Turnovská knihovna oslavuje 200 let od svého
vzniku, témata pro třetí ročník jsou tedy dvě:

Český ráj a také **knihovny a knihovnictví**.
Soutěžní práce přijímáme do 30. 4. 2020.

více na: www.stripkyzraje.cz

pořadatelé



**TISKÁRNA
APROMOTION**

LITERÁRNÍ SOUTĚŽ INSPIROVANÁ ČESKÝM RÁJEM

Božena Němcová a Karolina Světlá ve shodě i sváru

F. Dudková Párysová

*Na únor letošního roku připadla kulatá jubilea dvou nejvýznamnějších českých spisovatelek 19. století. 4. 2. uplynulo rovných 200 let od narození **Boženy Němcové**,¹ o deset let mladší **Karolina Světlá** (vlastním jménem Johana Mužáková)² přišla na svět 24. 2. Životní osudy a osobní postoje těchto pozoruhodných žen jsou pro dnešního čtenáře bezpochyby atraktivnější než jejich dílo. Mnoho měly společného, v mnohém se lišily. A podobně různorodý byl v běhu času i jejich vzájemný vztah a mínění jedné o druhé.*



Božena Němcová v roce 1850

Sokolice Johanka a holubice Žofie

K prvnímu kontaktu mezi nimi došlo roku 1850. (Světlá ve svých memoárech mylně uvádí 1849). Němcová již byla ve vlasteneckých kruzích respektovanou literátkou, zatímco tehdy ještě svobodná Johana Rottová sice patřila k horlivým čtenářkám česky psaných děl, ale vlastní tvůrčí ambice dosud neměla. Za libereckého pobytu v září 1850 obdržela Němcová dopis – dalo by se s nadsázkou říci – coby celebrity od své obdivovatelky. Johana se uctivě omlouvá za svou troufalost, prý se od Petra Mužáka dozvěděla, že Němcová hodlá sepsat historii naší vlasti pro mladé dívky. Vyjadřuje svou radost nad tímto počinem a zasílá Němcové dvě knihy, které by jí mohly

¹ V odborné literatuře bývá někdy zpochybněn nejen den, ale i rok narození Němcové. Jelikož spekulace o věku a původu spisovatelky není předmětem tohoto článku, držím se oficiálního data 4. 2. 1820.

² Do doby, než zahájila spisovatelskou dráhu, ji nazývám Johanou Mužákovou (za svobodna Rottovou), po roce 1858 převážně Karolinou Světlou, někdy dle kontextu Johanou Mužákovou.

být k práci nápomocné. V závěru listu zve Němcovou na návštěvu. Netrvalo dlouho a Božena Němcová do domu Rottových skutečně zavítala. Na Johana a její mladší sestru Žofii spisovatelka okamžitě zapůsobila: *„Němcová okouzila sestru a mne svou nevšední krásou, svou půvabnou prostomyslností a skvělým svým důvtipem. Musily jsme si ihned s ní tykat, a když skutečně do Prahy se přistěhovala, téměř denně jsme se vidaly. Hovory naše otáčely se z největší části okolo otázek literárních...“* Světlá vzpomíná, že od ní Němcová byla schopna přijmout i kritiku: *„Nebyla ani dost málo uražena výtkou tak nedospělou a nezralou dívkou, jíž tehdáž jsem byla, jí učiněnou.“* Němcová o tři léta později vetkla do jednoho dopisu vzpomínku na první dojem ze sester. O Johance napsala: *„[když] jsem ji poprvé viděla, ... se mi ta její tvář tak zalíbila, že jsem nemohla se na ni dost vynadávat,“* kdežto Žofie jí připadala *„přívětivá a milá, ale měla ji za patnáctileté děvčátko a zdálo se jí tenkrát, „že bychom my spolu se tak neshodly jako s Johankou.“* V dopise z listopadu 1851 o slečnách Rottových Němcová praví: *„rozmilé holky, které mám velmi ráda; každou neděli jdu k nim a tam čtu, je nás málo, ale dobře se shodujem“.*

Mezi trojicí se rozvinulo přátelství, které v Boženině srdci postupně nahradilo skomírající Českomoravské bratrstvo.³ Jeho hloubku dokazuje bohatá korespondence z let 1851–1853. Němcová se zve sestrou, *„sokolice Johany a holičice Žofie,“* starší z dívek častokrát říká

Ivanko, což je staroslovanská verze jejího jména. Srdečné vztahy panovaly mezi celými jejich rodinami. Anna a Eustach Rottovi si Němcovou, svou „třetí dceru,“ velmi oblíbili a ona jejich náklonnost opětovala. Oslovovala je „maminko a tatínku“, zatímco Rottovic benjamínka Jindřicha nazývala synem. (Byl vrstevníkem jejího Hynka.) S Johaniným snoubencem si tykala a stejně jako ostatní její titulovala přezdívkou Mužáček. V úctě u rodiny Rottů byl i Boženin manžel Josef Němec. *„Byl muž rozšafný a poctivý,“* napsala o něm později Žofie, už provdaná Podlipská.

Největší intenzity dosáhlo přátelství v roce 1852. Na počátku ledna se slavila Johanina svatba s Petrem Mužákem.



Bronzové svícny, svatební dar manželům Mužákovým od Boženy Němcové. Dnes se nacházejí v Podještědském muzeu v Českém Dubu.

³ Sdružení iniciované F. M. Klácellem, jehož ideou bylo všelidské sbratření. Krom Němcové a jejího manžela k němu patřili např. Jan Helcelet, Hynek Hanuš či Veronika Vrbíková.

Mezi hosty nechyběli Němcovi, kteří věnovali novomanželům bronzové svícný. Josef Němec šel Mužákoví dokonce za svědka. Následující měsíce se Němcová zřejmě vídala častěji s Žofií, neboť mladá paní Mužáková byla zaměstnána domácností a přípravami na příchod „malého buclíka“. Dle Žofiina svědectví trpěla nastávající matka melancholií a Němcová ji dokázala rozptýlit. *„Viděla-li jsem pak ji [Johanu] a Němcovou v překypujícím humoru, v rozmluvě plné ohně a ducha, bývala jsem šťastna.“* V srpnu odjela Němcová za svým mužem do Uher, ale plánovala se vrátit zpět včas, aby mohla být Johaně nápomocná u porodu. Právě do této doby spadají jejich nejkrásnější dopisy. Johana se vyznávala: *„Díky, má milovaná duše za Tvé přátelství a za Tvou andělskou trpělivost, sužovala jsem Tě mnohdykrát svými rozmary... Neumím šířit mnoho krásných slov, ale věř, že jsem Tvou dobrotu a laskavost vždy ocenila a vždy hluboce cítila. Nebudu Ti slibovati, že v budoucnosti Tě, co v mých silách bude, za to odměním, kdoví zdali mám ještě jakousi budoucnost... zatím přijmi mé vroucí díky za Tvé přátelství... blažilo mě velmi.“* Němcová obratem odpovídá: *„Co se týká toho, že bys mně byla kdys čím ublížila, to, milá, je přílišná domněnka a nespravedlivá, já alespoň nevím se rozpomenout na jediné takové okamžení, a na mně jest, děkovati Tobě za lásku přátelskou, kterou si mě vždy blažila. Byla doba, kde jsem Tě držela za méně vroucnou a skoro Tě proto litovala, ale přesvědčila jsem se ne jednou, že Tvoje krásná, ale někdy chladná tvář nesmí se vždy jmenovat „zrcadlem Tvé duše“, neboť v té vře upřímná láska pro manžele, rodinu, přátele, národ i vše,*

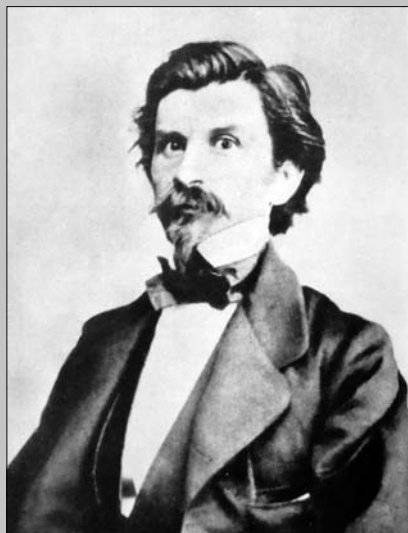
co dobré a krásné... Často bych tě pojala v náruč a zlíbala jako tu naši rozmilou Sofinku, ale bojím se, že by Tobě nemilé bylo; ostatně vím, žeš i beztoho přesvědčená o mé srdečné náklonnosti k Tobě.“ Snaží se přítelkyni povzbudit a také škádlí Mužáčka: *... ať neslyším, žeš nebyl potěšen, jestli bude děvče, sice se povadíme!“* Mužákovým se 10. října skutečně narodila holčička. Dostala jméno Boženka – po své kmotře Němcové, která se obětavě o novorozeně i churavou Johanku starala. Čteme-li tyto řádky, je těžko k uvěření, že uplyne pár let, po velkém přátelství bude veta a Johana, v té době již Karolina Světlá, o Němcové napíše: *„... je mně tak hnusná, samá lež, přetvářka a smyslnost v ní...“*

Za vším hledej muže?

Asi nelze určit jednoznačnou příčinu, proč k odcizení došlo. Klíčovým byl v této záležitost rok 1853, který přinesl oběma tolik bolesti. V lednu se opět zhoršil zdravotní stav Johany i malé Boženky. Němcová k nim docházela a ošetřovala je, přestože sama měla vážně nemocného syna Jarouška. Bohužel děvčátko 13. 1. zemřelo. Vztahy tehdy ještě zůstaly nenarušeny. Johana, ač plná zármutku, není lhostejná k starostem Němcové: *„těším se upřímně, že je Jarouškovi lépe... mohu-li něčím k jeho uzdravení přispívati, tak jen zkaž, ráda vše, vše učiním.“* I další dopisy se nesou v láskyplném duchu, přesto v nich tu a tam lze nalézt drobné indicie, že Němcová ztrácí sympatie. Ne snad ještě u Mužákových, ale u rodičů Rottových. *„... právě se dozvídám, že též matka se k nám chystá... Je-li Ti to nepřijemné se s ní sejítí, tak mě svou návštěvou v zítřka potěš,“* píše

Johana v květnu 1853 Boženě. Ta o měsíc později Žofii vzkazuje. „*Ode mne polib (smíš-li) otce i matku srdečně. Dej list chlapcům... neboť se nemohu zcela odříct Vám nepsat a od Vás žádného lístečku nežadat.*“ Očividně byly dny, kdy Rottovi hleděli na Němcovou jako na dceru, nenávratně pryč.

Všeobecně se má za to, že za ochlazením stojí Boženin vztah s Vilémem Dušanem Lamblem, kterého spisovatelka „přebírala“ Žofii. Mladý lékař začal



Vilém Dušan Lambl

roku 1851 docházet k Rottům a projevovat o Žofii zájem. Zde se také seznámil s Němcovou a posléze ji převzal do péče jako pacientku. Náklonnost mezi nimi vznikala postupně, Němcová byla ještě zamilovaná do Jana Herceleta a Lambl byl považován za budoucího ženicha Žofie, i když k oficiálnímu zasnoubení nedošlo. Je obtížné si udělat

obrázek o pravém stavu věci, neboť nic není nikde vyřčeno explicitně a musíme se spokojit s narážkami. Jisté však je, že již na počátku roku 1852 Josef Němec na Lambla žárlí. Němcová muže uklidňuje, že Lambla, byť jen o pár let mladšího než ona, má za syna. Snad to tak tehdy skutečně cítila.

V této době se stává Lambl hojným tématem korespondence Johany, Žofie a Němcové, přičemž se jeví jako přítel všech tří bez rozdílu. Navzájem se navštěvují a chodí do společnosti. Z letního pobytu v Ďarmotech posílá Němcová dopisy Lamblovi a teprve přes něj Rottovým. Soudí se, že intimně se Němcová s Lamblem sblížila na podzim 1852, po svém návratu z Ďarmot. Zajímavý je v tomto směru dopis plný rozervanosti, psán 28. 12. Žofii. Ač to není přímo vysloveno, je zřejmé, že se Němcová zmítá mezi zamilovaností do Lambla a příchyností k přítelkyni. Dovolává se jejího pochopení a zároveň nabízí Žofii útěchu. Zjevně trpí obě. Zdá se, že je stále ještě ve hře Žofiin sňatek s Lamblem, alespoň tak by se dala chápat narážka na to, že má Žofie ještě počkat, pokud se už nerozhodla.

Bylo by logické, kdyby v tomto momentu přátelství skončilo. Ale to se nestalo. Přitom jak Žofie, tak Johana o Boženině aféře věděly. Jednak se milenci spolu ukazují na veřejnosti, jednak Němcová lásku k Lamblovi, kterého v dopisech označuje On, nijak neskrývá. Pozoruhodné je, že pro ni Johana projevuje jisté porozumění: „*myslím, že teď svůj čas na zajímavější způsob trávení hodláš než nudnými návštěvami... Toho celou duší užítvati, čeho nám okamžik podává, to ta jediná přirozená a rozumná filosofie...*“

Okamžik ti teď náhodou něco velmi sladkého, blahého podává, proto užijvej toho...“ O měsíc později je (snad ovlivněna rodiči), už jiného názoru a schvaluje rozhodnutí Němcové odjet za manželem do Uher: „*Tvůj odjezd mě bolí – ale Tobě kvůli mě těší. ... Raději Tě nevidět, než Tě vidět nešťastnou.*“ Nicméně z tónu jejích listů nezaznívá žádný hněv, žádné výčitky, ale pouze starost o štěstí přítelkyně. Vysvětlením by bylo, že Žofie o Lambla příliš nestála a sňatek byl spíše přáním rodičů. Tomu ale odporují Žofiiny deníkové zápisky, kde píše, že zažila „*surový náraz první lásky,*“ že jí byl vzatý ideál: „*... neměla jsem více naň myslet. To bolelo a krvácelo.*“ Ještě po několika letech připomíná Johana sestře, že Němcová „*... Tvé srdce poranila a své srdce ošklivou naduládou a ukrutností zhanobila.*“

Povahu Boženy Němcové lze charakterizovat úslovím co na srdci, to na jazyku. Zřejmě jí ale nedocházelo, že svou upřímností, která dle vzpomínek Světlé „*byla jednou z nejspanilejších jejích ozdob,*“ může někomu ublížit. Patrně tak lze vysvětlit, proč právě Žofii píše z Dármot o tom, jak jí bylo teskno, když se musela s Ním rozloučit, jak na Něj neustále vzpomíná a táže se Žofie, co On dělá a zda na ni také myslí. Podobně necitlivě působí i dopis Johaně, truchlící nad nedávným skolem Boženky. Němcová se v něm rozepisuje, že jediným jejím štěstím jsou děti a jak děkuje prozřetelnosti, že ji o žádné neoloupila. Byl tehdy cit obou sester k Němcové stále natolik silný, že ji měly rády i se všemi jejími chybami? Kdy a proč se to změnilo?

Ještě 11. 9. 1853 píše Johana ze Světlé Žofii: „*Dopis Němcové mě tuze potěšil, ráda bych jí psala...* Na Němcovou

se zatím v Uhrách sypala rána za ránou. Josef Němec byl suspendován a zbaven platu. Syn Hynek, který zůstal na studiích v Praze, nevyлéčitelně onemocněl tuberkulózou. A zajisté jí nepřidaly ani klepy, které se o ní šířily po Praze a o kterých se dozvěděla prostřednictvím Lambly. Věří však, že ji přítelkyně nezavrhnou: „*Mějte mě rády a buďte přesvědčeny, že byt' ta Božena mnoho chyb měla,*



Žofie Rottová

není tak špatná, jak ji ta rota dělá. Ale vy jste o tom dávno přesvědčeny a i s chybami jste mě milovaly, a netřeba omluv, vidíte?“

Patrně se ve svém úsudku spletla. Když se totiž v říjnu vrátila do Prahy k umírajícímu synovi († 17. 10.), důvěrné přátelství se vytratilo. Posledním dopisem, o němž víme, je krátký vzkaz pro Žofii z konce září 1853, v němž Němcová prosí, zda by nemohla nějaký čas bydlet u Mužákových. Odpověď buď nepřišla,

nebo se do dnešních časů nezachovala. Z jiných pramenů víme, že Johana Boženině prosbě nevyhověla. Možná se nechtěla kompromitovat. Opatřila jí ale zdarma bydlení u vdovy Ullmannové. Němcová zde ale pobývala jen necelý měsíc. Není známo, zda se odstěhovala z vlastního popudu, nebo zda jí bylo naznačeno, že není vítána. Každopádně na podzim 1853 se muselo odehrát něco zásadního, neboť poslední den roku si Žofie zapsala do deníku: „*Boženo Němcová, ty nevíš, jak mi smutno, že se tě tak odříkávám! Proč nebylo naše přátelství stálejší? Ale vždyť je. Já na tebe jen laskavě vzpomenu. Ty na mne též? ano, cítím to! Nejme jedna duše, necítíme podobně, my každá jinam zaměřujem. Nás svedl jeden cit, přece však, touha po lásce nás svedla, touha, by nám bylo rozuměno. Tvůj cit uvázl jinde, ale nás nerozdvojila. Ale - - - věčná žaloba mnoha lidských tvorů: my si nerozumíme. Kým bych ti mohla dát svůj život, dala bych ho, ty máš mé přátelství! Důvěry mé více nemáš. Kým slyšíš mé volání v této tiché noci: Buď důstojná, Boženo, zmuž se! neztrať se!*“ Bez ohledu na patetický tón, který Žofie v deníku užívala běžně, je sdělení zřejmé: Němcová ji zklamala a ztratila její důvěru. Co se přesně stalo, se už asi nikdy nedozvíme. Proběhl nějaký konflikt tváří v tvář? Nebo se Johana s Žofií dozvěděly něco, co v jejich očích Němcovou natolik zdiskreditovalo, že přátelství ukončily? Souvisí roztržka s Lambem,⁴ nebo

bylo ve hře něco jiného? Bohužel nám nenapoví ani korespondence Němcové, neboť je v tomto období značně torzovitá – některé dopisy byly zabaveny policií, jiné zničeny.

Bezohledně štedrá Božena

K rozchodu s Němcovou se sestry, už coby známé spisovatelky, vyjádřily až po více než čtvrt století. Žofie Podlipská je ve svém Životopise Boženy Němcové velmi stručná a nekonkrétní: „*Vinou některých osobností mé sestře a mně nepřítivných byla jsem oloupena o velké štěstí dalšího bližšího styku s ní. Přes to všechno nekali žádně nedorozumění mou vroucí upomínku na tuto velkou a vzácnou ženu.*“ Karolina Světlá se v memoárech Z literárního soukromí rozepisuje obšírněji. Ve stručnosti shrnujeme: Přátelé Němcové se snažili spisovatelce pomoci v nelehké finanční situaci. Z iniciativy školního rady Wenziga byla uspořádána sbírka a její výtěžek měla Johana odevzdat Němcové. Nalezla ji ve společnosti mladíka X,⁵ o němž měla Johana velmi špatné mínění. Požádala Boženu o rozhovor v soukromí, ale ta jí odvětila, že před svými přáteli nemá žádná tajemství. Johana jí tedy předala peníze, o něž se Němcová vzápětí s X rozdělila. To se Johany dotklo a ani večerní návštěva Němcové u Mužákových roztržku nezahladila. Němcová vysvětlovala, že si nesmí X rozhněvat, protože ji chce

⁴ Vztah Němcové a Lamba neměl dlouhého trvání. Doktor po nějaké době zkusil štěstí opět u Žofii, ale ta, ač mu odpustila, jeho žádost o ruku odmítla. Lambl pak až do svého odjezdu do Ruska v r. 1860 udržoval přátelské kontakty se všemi třemi hrdinkami našeho příběhu.

⁵ Pravděpodobně Václav Čeněk Bendl



zaměstnat v redakci připravovaného časopisu, a prosila přítelkyni, aby se k němu chovala přátelsky. Johana to rozhodně odmítla a navrhla, aby se raději scházely u ní. „*Němcové se patrně svalil kámen se srdce. Se vši svou neodolatelnou srdečností mi podala ruku. Tak to bude nejlépe, svědčila mi se skutečným potěšením... Rozloučily jsme se tak vřele jako kdy jindy; ba zdálo se mi, že mě Němcová líbá vroucněji než jindy – možná, že se se mnou loučila – a to navždy. Nesplnila svého slibu, že mě navštíví, a já hluboce ve svém citu k ní raněna, nejen že jsem nehledala příležitosti k ní se přiblížit, nýbrž vyhýbala jsem se každému možnému s ní setkání. Neshledaly jsme se více – v onen večer viděly jsme se naposled.*“ Text je pochopitelně stylizován tak, aby nevřel na pisatelku špatné světlo, to dokládá například již úvodní souvětí: *Těžce jsem to nesla, že jsme se přestaly vídat, ještě však tížeji příčinu, proč se tak stalo.*“ I přes určité korekce má však příhoda pravdivý základ. Světlá ji datuje do roku 1853, ve skutečnosti se odehrála až o rok později. Žofie 27. 8. 1854 informuje sestru, že Josefa Němce sesadili a rodina je nyní bez prostředků. Uvažuje, jak by se dalo pomoci. Johana reaguje zdrženlivě a nevyhýbá se kritice: *Zpráva o N-covi nás náramně dojala, copak ten člověk nemohl mít trochu předložení a nemohl takové věci ze svého bytu v takové době rozhodně vzdát? Lebkomyšlnost k víře nepodobná zdá se býti kletbou této nešťastné rodiny, nebo všecko štěstí, které jim osud popřál, jako: dobrou službu výnosnou, vážnost a důvěru hojných přátel a známých, a to nejhlavnější: nadané duchaplné děti, všeho toho si nevěděli a nevěděli vážit a vše obětují on své urputnosti, ona své neuvědomlosti a oba svým vášním... Pro*

tuto chvíli nemůžeme nic učinit, snad až přijedeme do Prahy a až si všechny zásoby zimní pořídíme, že budeme moci nějakou malíčkost poskytnouti... Nejmilejší by nám bylo měsíčně něco přispěti, nevíš, na jak dlouho by to bylo?“ Ze sbírka od Wenziga, čítající 25 zlatých, skutečně proběhla, potvrzuje dopis Němcové ze září 1854, byť spisovatelka nic nepraví o tom, kdo ji inicioval ani kdo peníze doručil. Narážkou na Johanu Mužákovou snad může být poznámka: „*Každý neumí dát, aby groš v hrsti nepálil.*“ I historika, že se Němcová o peníze rozdělila, může být pravdivá. Několik dalších zdrojů potvrzuje charakterový rys Němcové, který Světlá nazývala *bezohlednou stědotností*. Ač sama trpěla nedostatkem, pokud jen trochu měla, neváhala pomoci přátelům (nebo rádobypřátelům) ať už penězi, nebo alespoň pohoštěním či spravováním prádla. Světlá tyto navštěvovatele Němcové nazývala pijavicemi. Měla na mysli zejména skupinu mladíků z okruhu J. V. Friče, s nimiž se Němcová stýkala od jara 1854. Patřil mezi ně právě onen X (V. Č. Bendl) a také Hanuš Jurenka. Milostný poměr s o 11 let mladším studentem Jurenkou byl posledním hřebíčkem do rakve už tak pošramocené Boženině pověsti. Johana se prý snažila přítelkyni přivést k rozumu, ale nepochodila. Němcová se jejím výtkám jen smála a nazývala ji žertem „Hofdámou“. Pěstovat styky s Němcovou bylo v této době sebevraždou nejen společenskou, ale i existenční. Němcovi byli pro své politické smýšlení pod policejním dohledem, proto mnozí měli strach se k nim hlásit. Možná Johana nechtěla riskovat, že by se známost s Němcovou mohla stát překážkou k povýšení Petra

Mužáka na české vyšší realce. (Toto nebezpečí se ještě zvýšilo po neohroženém vystoupení manželů Němcových na manifestčním pohřbu K. H. Borovského 1. 8. 1856.) Příhoda s penězi mohla být poslední tečkou déletrvajících řady problémů a třeba i vhodnou záminkou k ukončení kontaktů.



Představitelky Žofie Rottové, Boženy Němcové a Johany Mužákové ve filmu Horoucí srdce

Trojlístek bývalých přítelkyň se sice přestal vidat, nicméně je zřejmé, že o sobě navzájem věděly. Jejich city kolísaly dle momentální situace: mohlo mezi nimi vládnout nepochopení, hořkost, iritace, soucit, ale lhostejnost nikdy. V roce 1855 si Žofie Rottová zapsala do deníku: „*Němcovou nevidám, ubohá, drabá*“ a v létě téhož roku sděluje Johaně: „*Němcová ... jede do Slovenska ve spisovatelském interusu, dostala prý od Hanuše Kolovraty peníze na tu cestu.*“ O úspěchu právě vyšlé Babičky se nezmiňuje ani jedna.

Co se Babičky týká, je všeobecně známo, že ji Němcová dedikovala hraběnce Eleonoře Kounicové a očekávala za to finanční dar. Hraběnka jí prý darovala jen šest tenkých lžiček, protože uvěřila

našeptávání kanovníka Václava Štulce, že by peníze Němcová ihned „probenčila“ se svými přáteli. V korespondenci spisovatelky Terézy Novákové se nachází dopis z roku 1889, v němž se proti této zvěsti ohrazuje neteř Karoliny Světlé Anežka Sluková-Čermáková: „*Mezi jinými ji [Světlou] pohněval výňatek z ‚Paměť Fřičovych o stříbrných lžičkách darovaných Němcové hraběnkou Kounicovou. Myslí, že ona historie o p. Šulcovi není ani pravdivá, a co oněch lžiček se týče, nebylo jich šest, jak Frič, také jeden z Boženiných neblahých rádců tvrdí, nýbrž dvanáct, k tomu smetanová naběračka a kleště na cukr, vše z těžkého stříbra. Dar ten dán do loterie a tetička sama prodávala losy, z nichž jeden stál zlatku, a jež obecnstvo ještě přeplácelo, takže Němcová obdržela zajisté přes sto zlatých.*“ Těžko dnes rozhodnout, jak to doopravdy bylo, ale už jen fakt, že existuje pohled z jiné strany, je přinejmenším pozoruhodný.

V roce 1856, den po Havlíčkově pohřbu, se Němcová s Rottovou setkaly tváří v tvář. Žofie o tom ihned referovala sestře. Líčí, že před dům Rottových přijel kočár, ve kterém seděli Ferdinand Náprstek, Havlíčkova matka a sestra „*a v pozadí Němcová sedí, přijel jiný vůz a já jsem jim zmizela.*“ Otázkou je, zda se chtěla Žofie vyhnout bývalé přítelkyni, nebo spíš Náprstkovi, jehož dvoření jí bylo protivné. Zatímco Žofiiny zmínky o Němcové nevyjadřují žádné odsudky, starší setra je v tomto ohledu mnohem příkřejší: „*Nejprvnější Tvé pronevěření se Tvé ideji, Tvému démonu byla Tvá fantastická láska k Němcové, milovala jsi ji, že se Ti zdála nešťastnou, a přehlížela jsi udatně, co Ti na jiných bylo nanejvýš antipatické, a bylo to k neblahu jejímu*

i Tvému. Tvé srdce poranila a své srdce ošklivou nadvládou a ukrutností zhanobila,“ píše Žofii roku 1857.

Strípky trpkosti nalézáme tu a tam roztroušeny také v korespondenci Němcové. Většinou se projevují ironickými poznámkami, např. „*Bude tam také slečna Rottová a madame Mužák*“ (Bendlovi před 25. 7. 1857) či „*Pomysli, ta ideální Žofie Rottová – chodí tam Podlipa – a povídá se, že z toho bude partie! Och děvčata, děvčata ideální, vzdělané! Jak je začne píchat vdávanlo, je jim každý honza dobrý, jen když vidí, že si ji vezme!*“ (Bendlovi 6. 3. 1858).

Vulnera verborum plus laedunt quam gladiatorum⁶

Od roku 1858 dostává pnutí mezi těmito ženami další rozměr. Po svém debutu v almanachu Máj se Žofie a zejména Johana stávají soupeřkami Němcové i na poli literárním. Johana zde publikovala povídku Dvojí probuzení, poprvé jako Karolina Světlá. Němcová údajně nevěděla, kdo se pod pseudonymem skrývá, když psala Bendlovi: „*Znovuzrození (od Karoliny Světlé) tuším Hádkového ideálu... Fantasie mladého děvčete, ale není to jádro! – Četla nejspíš Tyla, ale sloh si neosobila.*“ Troufám si pochybovat, že Němcová nevěděla, kdo je Karolina Světlá. Jednak pražský kruh česky píšících intelektuálů byl poměrně malý a nic se v něm neutajilo, jednak Němcová znala podještědskou ves Světlá, rodiště Petra Mužáka, vždyť ji za svého pobytu v Liberci sama navštívila!

Kritická slova mohla použít jako drobnou pomstu bývalé přítelkyni. Snad chápala její povídku jako útok vůči své osobě (hrdinka se jmenuje Božena, osciluje mezi dvěma muži), možná si chtěla dokázat převahu alespoň coby autorka, když už se jí v ostatních aspektech života dařilo čím dál hůře.

V roce 1860 se Němcová opět stala tématem korespondence sester. Žofie píše: ... někdo zaklepá a do dveří vchází... Božena Němcová! ... Sedla si u nás a vypravovala dlouho a všelicos, přitom pořád skrze slze cedila tak, že mne do náramně veselého rozmaru přivedla, ona sama nemohla odolat některou chvíli, když mě viděla tak málo nakloněnou sdílet její zármutek a minula se svého sentimentálního tónu, aby se však rychle zas upamatovala a rychle do něj vpadla... Já jsem se k ní chovala situací dost přiměřeně. Mluvila jsem s ní „sans gêne“ o tom, co minulo, jmenovitě o jejich dětech, struna přátelství však je přetržena mezi námi a zůstane tak; proto nenalezla také žádnou srdečnost, ba ani vlídné pohostinství, které by ji bylo zvalo k dalším návštěvám. Ku konci ve dveřích ještě vzavši ten nejpláčtivější hlas na sebe ptala se: „A co dělá Tvá sestra? Je přece zdráva?“ „Járku zdráva, velmi zdráva a pilná!“ (Odpusť mi to, Johanko, já to musela říci!) „To je štěstí pro ni, že má to zaměstnání, když nemá děti...“ Na to Světlá reaguje výše citovaným: ... proto je mně tak hnusná, samá lež, přetvářka a smyslnost v ní, nemohu pochopit, jak se mohla opovážit k Vám vlézt – obdivuji se Ti, co se mne týče, já bych nebyla mohla chladně s ní mluvit, byla bych ji ignorovala neb

⁶ Více zraňují rány slov než mečů (Latinské přísloví)

parodovala... „Servítky si ovšem nebere ani Němcová. V září 1861 se zadostiučiněním píše Josefu Seidlovi o poetách, které jí projevovali studenti v Novém Bydžově: „*Copak říkal pán tej slávě, co mně ty studenti udělali? – A copak Šlenkertová říkala a paní Mužáková – vždyť ony vždycky pochybovaly, že budu ještě někdy co psát – ty husy...*“

Závěr života Němcové je reflektován i v memoárech obou sester. Jelikož jsou to díla určená očím veřejnosti, vyznačují se značnou mírou autostylizace. Nechť k Němcové, která nepokrytě zaznívá v soukromých dopisech, zde nenalezneme. Světla líčí, jak několik měsíců po vydání dílka O krejčíkově Anežce (1860)



Karolina Světlá

potkal Petr Mužák Němcovou: „*Bylať jsem Anežkou překvapena,*“ *oslovila jej místo běžného pozdravu. „Nebyla bych řekla, že vaše choť podobnou postavu nalezne v Ještědě, jenž se mi jevil tak zamlklým.“*

Mužák ji údajně pozval, aby se sama do Ještěda vydala. „*Přemítám o tom, že vás v příštích prázdninách tam překvapím; Anežka mi k tomu dodala valné chuti,* Němcová slibovala, avšak slibu tomu nedostála, *neb počala tehdež již velmi povážlivě churavět, načež v lednu příštího roku svou unavenou hlavu k věčnému spánku schýlila.* Byla bych se velmi těšila, *kdybych mohla Boženu zas jednou spatřiti, a to v okolí, kde by se mi zajisté bylo podařilo k srdci jejímu tak důvěrně jako jindy promluvit.*“ Podlipská píše: „*Krátce před svou smrtí zavítala ke mně, vlastně k mému choti, jehož lékařské rady se dovolávala. Jaké to bylo shledání! Plakala a nemohla pro pláč ani mluvit.* Byla jsem jako zničená, *vidouc ji tak změněnu. K mým úsilovným prosbám, aby mne opět a často navštěvovala, kynula hlavou. Ale nepřišla, ač posud vycházela. Umírajíc vzkazovala mi denně po mém choti pozdravy. Sama jsouc churava nebyla jsem k ní připuštěna.*“ Pokud se jedná o tu samou návštěvu, kterou popisovala sestře, pak si Podlipská svůj morální profil před čtenářstvem poněkud přikrášlila. Jako uznávaná autorka mravoučných příběhů pro mládež musela být konečkonců vzorem!

Když už stála Němcová na prahu smrti, projevila Johana Mužáková soucit a přispěla částkou pěti zlatých na umoření jejího litomyšlského dluhu. V hlubokém smutku se pak zúčastnila pohřbu a položila na rakev někdejší přítelkyně myrtový věnec.

Z piedestalu

Jan Neruda tehdy v nekrologu Němcové napsal: „*Božena Němcová utichla, jedna hvězda spadla, druhá však již počíná*

na obzoru našem prosvíatí leskem stříbrným, krásnou budoucnost věštícím – Karolina Světlá stává se dědičkou Němcové. Jiný ovšem obor, ale stejná síla.“ Kdo ví, zda to Světlou potěšilo. Prakticky od počátku



Božena Němcová v závěru života

své tvorby byla s Němcovou srovnávána a nebylo by divu, kdyby se jí to po čase začalo zajídat. Vzpomínala, jak slýchala z vlasteneckých kruhů „příjemné“ poznámky: „*K čemu vlastně píšete? Proč děláte Němcové konkurenci?*“ Ani skon Němcové Karolině situaci neulehčil, spíš naopak. Po smrti se „*nebezpečná koketa*“ a „*špatná ženská*“ rázem změnila v národní ikonu. Dříve zatracovaná, nyní se jí stavěly pomníky. Na každého, kdo by se o ní odvážil říci něco nelichotivého, bylo

pohlíženo s nevraživostí. Tato skutečnost se bezpochyby odráží i v memoárech Světlé z roku 1880 Z literárního soukromí. Víme již, že jejich obsah nemůžeme přijímat bezvýhradně. Světlá ledacos pozměnila, ať už omylem, nebo záměrně, přičemž v rozsáhlé pasáži o Němcové sama sebe stylizuje do role té, která to s Němcovou myslela dobře. Je patrná snaha očistit se od výtek, které nejspíš kolovaly ve společnosti. Týká se to nejen onoho líčení o ukončení kontaktů s Němcovou, ale také výčitek, že spisovatelce nebylo pomoheno, když trádala nedostatkem. „*Zůstalo a zůstane na českém národě asi provždy lpěti, že nechal svou nejznamenitější spisovatelku v bídě a nouzi zahynouti. Zůstane navždy zapomenuto, jak se celá řada starých jejích přátel snažila urovnati před ní dráhu života tak, aby mohla po ní bezstarostně, ovšem ne zcela volně, ne zcela dle přání a chuti své kráčet... Nebyla Němcová nikterakž tou trpnou obětí hladu a bídy, kteráž z ní tu a tam se dělá, nýbrž s uvědoměním obětovala samu sebe přesvědčení svému nejvnitřnějšímu, nejposvátnějšímu. Raději volila smrt než ducha svého domněle ponížení.*“ Světlá nikdy nezpochybňovala autorské kvality Němcové,⁷ výhrady ale měla k její nedostatečné pracovní morálce: čas, který mohla věnovat spisování, promarnila prý Božena rozsáhlou korespondencí s přáteli a návštěvami příživníků. Světlá opakovaně zmiňuje krásu, inteligenci, duševní přednosti a kouzlo osobnosti Němcové, slabiny – například důvěřivost, nadměrnou štedrost či naivní idealismus – okrašluje vzletnými slovy

⁷ Přesto se v knihovně, pozůstalé po Mužákových, nenachází žádná práce od Němcové.

a prezentuje je jako důsledek přílišné dobroty srdce.

V příkrém kontrastu k tomu se jeví zmínky o Němcové, objevující se v korespondenci Světlé s autorkami mladší generace. Elišce Krásnohorské si stěžuje: „*Trpce si někdy připomínám netečnost Němcové k osobě mé. Kdyby mi byla řekla: „V tobě jiskřička talentu, nezanedbej jít, je každého sebeskromnějšího světylka škoda v noci našich neutěšených poměrů, pak bych stála jinde, než stojím teď, a byla bych se tam dostala snadnější a příjemnější cestou, aspoň bych se byla naučila pořádně grammatice. Ale domnívající se, že za jiného se nehodím než za hospodyní a za švadlenu, když ta, která přítelkou mou se zvala ve mně nic jiného nenalezala, zanedbala jsem se v tomto ohledu. . .*“ Výtka zjevně nespravedlivá, vždyť v době, kdy začala Světlá literárně tvořit, se už s Němcovou nestýkala. Podobně zahořkle působí poznámka o „zhejřilosti“ Němcové či stížnosti, že je Němcové stavbou pomníku činěna „*pocta veřejná a hodně nápadná. . . na úkor mladšímu ženskému spisovatelstvu.*“

K stáru se Světlá, byť pod rouškou důvěrnosti, vyjádřila i k tématu, kterému se doposud, snad z šetrnosti k Žofii, snad z prudérnosti, úzkostlivě vyhýbala – totiž k milostným eskapádám Němcové. V listu Teréze Novákové z 12. 3. 1889 vypráví, jak Lambl, rozhodnutý co nevidět požádat Žofii o ruku, kvůli Němcové známost ukončil. Světlá dle svého zvyku zachází s fakty poněkud svévolně, neboť datuje začátek vztahu Němcové s Lamblem ještě před svou svatbu, což, jak jsme viděli, korespondence nepotvrzuje. Světlá dále přidává klepy až bulvárního charakteru, např. že Němcová v Nymburku na selské svatbě

odloudila nevěstě ženicha, či že s profesorem Ignácem Janem Hanušem, ženatým otcem pěti dětí, plánovala utéct do Ameriky.

Jako by to ani nevyříkla ta samá žena, která o pouhý měsíc dříve Novákové píše: „*Byla [Němcová] stokrát nešťastnější, než bývá líčena, neb nebyla jen obětí národních poměrů, nýbrž především a hlavně svého světového a společenského názoru. Kdyby byla děle žila, tož by byla podala zajisté práce takového významu jako Sandoval. . . Byla stoupenkyní oněch vysoce vzdělaných žen z německé doby romantické, které šly svou cestou ne vždy obecně schválenou, ale vždy měly tolik přimosti a poctivosti k zásadám svým se veřejně hlásiti. Směšno pomysli si Boženu jako její babičku. Jaká to v ní smělost, ohnivost, vášně!*“ Dle mého soudu velmi trefné zhodnocení. Jen závěr dopisu působí ve světle našich znalostí falešnou notou: „*Škoda, přeskoda, že nesmím já, co dávna přítelkyně, co důvěrnice a především spisovatelka býti za ni upřímnou. Myslím, že by mně byla za to velice povděčna, kdybych poukázala nikoliv k jejím báchorkám, jimž se někdy tak trpce posmívala, nýbrž k jejím ranám, z nichž krvácí tak mnoho žen, a to právě mnohé z nejslechetnějších.*“

Nakonec bych zmínila ještě jednu drobnost. V roce 1880 věnovala Světlá své oblíbenkyni Krásnohorské památku, kterou jí kdysi darovala Němcová: náramek z vlastních vlasů. V 19. století byly podobné šperky velmi oblíbené a symbolizovaly lásku či přátelství k obdarované osobě. Že si Světlá náramek ponechala po dlouhá léta i přesto, že přátelství dávno vyhaslo, může naznačovat, že v jejím srdci zbyla k bývalé „sestře“ Boženě alespoň špetka náklonnosti.



Jako bych si domov nosil s sebou

Spisovatel Josef Straka (1972), rodák z Jablonce nad Nisou, patří k výrazným osobnostem současné tuzemské literatury. Vydal sedm autorských knížeček, je neúnavným organizátorem veřejných čtení, účastní se mezinárodních literárních festivalů a jeho texty byly přeloženy do řady jazyků.



foto: Zuzana Lazarová

Pocházíš z Jablonce nad Nisou. S tímto městem jsi vedl dialog v knížce *Kostel v mlze*, která loni vyšla i v německém překladu. Co pro tebe Jablonec znamená a co znamená dnes?

K tomuto městu mám lehce ambivalentní vztah, který jsem chtěl vykreslit a obrysovat, pomocí vykreslení a obrysování skutečnosti konce 80. let. Tu knihu jsem psal v letech 2004 až 2008. Vracel jsem se na jistá místa, procházel jimi mnohokrát, a to i ve svých vzpomínkách, ve vzpomínkách na onu mlhu

v sobě na konci normalizace, ale také počátkem let devadesátých. To město se proměnilo, ačkoli ne úplně ve všem. Opakovaně se do Jablonce vracím, ale vím, že nikdy nebude mým domovem, jen příjemným místem, i díky přátelům, které v Jablonci mám.

Ve tvé zatím poslední knize *Cizí země* okrajově vystupuje také Liberec, konkrétně si vybavuju ne právě lichotivou scénu z letní „pláže“ na náměstí. Je pro tebe Liberec i městem kultury a litera-

tury? Dokázal bys ocenit nějakou zdejší kulturní aktivitu?

Liberec, stejně jako tramvaj spojující ho s Jabloncem, jsem ve svých knihách párkrát zachytil. Věcí hodných ocenění je vícero, ať už jde o pořady v Knihkupectví a antikvariátu Fryč, festival Literární pozdravy, výstavy v Galerii Lázně nebo 1. liberecký festival poezie, na který se snad už brzy podívám. Mám rád literární či výtvarné aktivity spojené s Pavlem Novotným, Ludkem Lukuvkou, dříve Jaromírem Tylem, a nyní třeba s Martinem Trdlou.

Regionální literaturu sleduješ drobnohledem, pravidelně pořádáš autorská čtení v Jablonci i v Liberci. Je pro tebe literatura zdejšího kraje něčím specifická?

Nevím, zda úplně drobnohledem. Snažím se nyní oslovovat zdejší autory, i s mimoregionálním přesahem, a pořádat ve spolupráci s Galerií Pouzar&ová v Jablonci nad Nisou literární večery. Dříve to bylo například v klubu Na Rampě či jednou v prostoru letního kina. V Liberci pak v Karmelitánském knihkupectví u svatého Antonína, to bylo v letech 2014 až 2015, a následně u Martina Fryče v jeho knihkupectví, což trvá do současnosti.

Zdejší literatura se jistým způsobem liší od té, která je psána jinde v severních Čechách: ať už jde o Děčínsko, Ústecko a pak Teplicko, Litvínovsko či například Kadaňsko. Přeci jen Liberecko a Jabloncko neprošlo takovou ničivou industrializací a nebyl zde těžební ani chemický průmysl. Je tu stále ještě paměť sklářského a bižuterního průmyslu dřívější doby, i když se též mnohé proměnilo. Jsou zde

malé galerie či továrny a tvoří zde mnoho výtvarníků, šperkařů, sklářů, ale též řada drobných živnostníků a podnikatelů, kteří dávají tomuto kraji jiný ráz.

A mám pocit, že se také zdejší lidé více sžili s krajinou a okolními místy, ačkoli přišli po válce z různých koutů republiky, a to i díky pěší, lyžařské a v poslední době také cyklistické turistice, což je, myslím,



foto: archiv Josefa Straky

velký fenomén Jizerských hor a části Krkonoš. Je tu mnoho výletních chat na nedalekých kopcích – jsem kupříkladu velmi rád, že byla znovuvybudována Chata na Proseči, ač vypadá jinak než ta předchozí, ale nabízí příjemné posezení a hlavně výhledy. Je to vždy příjemný *špacír* lesem tam a zase nazpět. Což platí i pro jiné chaty a místa v okolí.

Jsi autor-chodec, tvé knížky jako by vznikaly v rytmu chůze po okrajích měst i po cizích zemích. Dokázal bys říct, proč

jsi jako autor stále v pohybu, co ti tvé chodecké výpravy dávají?

Miluji chůzi, a také poznávání nového. To mne stále vede vyrážet na cesty, jako bych si domov nosil pořád s sebou na jednotlivá, konkrétní místa. Na básnické vycházce pro účastníky jednoho setkání, v Mnichově Hradišti cestou do vesnice



foto: archiv Josefa Straky

Veselá, jsem přemýšlel nahlas o třech úctách. Úctě k místům, kterými procházím a která chci poznat co nejdetaillněji. Úctě k místním lidem, k jejich životům v tom právě poznávaném městě, městysu, vesnici, které právě objevuji a kde jsou oni mými průvodci – někdy jen tím, že zaslechnu část jejich rozhovoru v hospodě či kavárně, někdy mě skutečně provázejí po svých oblíbených místech. A zatímco úctě k vlastnímu životu, vlastním vzpomínkám, reflexím – také je někdy příjemné na sebe zapomenout a jen se dívat, pozorovat.

A jak na tebe působí krajina severočeských Sudet? Čím je inspirativní?

Pro mne je skutečně podstatné objevování stále nových míst, třeba poslední dobou na Frýdlantsku. V tomto výběžku je hodně zapomenutých vesnic a lokalit. Chci se trochu oprostít – i když jsem ji

nikdy příliš neměl – od pražské optiky. Pokusit se nahlédnout do míst narůstající chudoby, prekarizovaných zaměstnání, ale také do každodenního života a přemýšlení místních lidí. To je pro mne, pokud se to dá takto říct, inspirativní, pro to, o čem jsem psal v *Cizí zemi* a co píšu nyní.

Mimochodem sledoval jsi, respektive sleduješ tvorbu Miloslava Nevrlého? Podnítila tě ke špacířům třeba jeho *Knihy o Jizerských horách*?

Ta byla vždy u nás na poličce na čelním místě a sledoval jsem i další knihy tohoto autora. Myslím, že pro každého, kdo chce pochopit kraj Jizerek, je to podstatné čtení a zároveň výzva vyrazit na cesty. Častokrát jsem, v dřívějších letech, jezdil na dlouhé výlety na běžkách a nyní zas pěšky, kdy mě kroky občas zavedou i do polské části, například do okolí Chatky Górzystów.

Chystáš další knihu s pracovním názvem *Peltaštat*. Ten titul napovídá, že se bude odehrávat v Jablonci...

Těžko mluvit o knize, která právě vzniká, ale pravdou je, že dominantou této knihy bude jablonecký Žižkův vrch, kterému se tradičně říká Poršák, tedy Porscheův vrch, ale dnes mu dominuje jiné jméno na P – říká se mu mezi místními Peltův. Je to proto, že fotbalový boss Miroslav Pelta zde nechal opravit několik domů a také vlastní dvě vily v Puškinově ulici, kde jsem žil a následně dojížděl za rodiči z Prahy. *Peltaštat* jistým způsobem navazuje na předchozí knihu *Cizí země*, ale bude více sarkastický, a nebude se odehrávat vždy v současné době, ale v blízké – velmi blízké – budoucnosti.

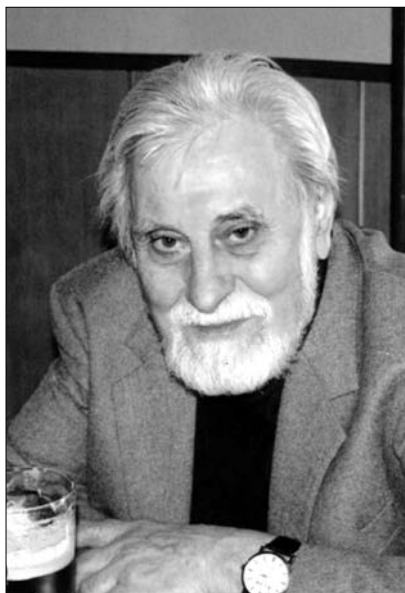
Vzpomínka na Josefa Vinkláta

Původně jsem chtěl psát o něčem jiném. Nechtěl jsem začít své pravidelné sloupky ve Světliku truchlivě. Ale život, to jsou kolikrát nečekané momenty. Jeden takový přišel loňského roku před Vánoci. To jsem se dozvěděl, že zemřel Pepa Vinklát.

Ten Pepa, který tiskl grafiky mimo jiné Václavu Pokornému a Vladimíru Komárkovi. Ten Pepa, který byl jedním z prvních členů KAL v Liberci.

Ten Pepa, který od tiskařského lisu odbíhal k plotně. Ten Pepa, který na své až botanicky pěstěné zahradě fotil v zátiší slavné přátele. Ten Pepa, který stál u zrodu mé první básnické sbírky. Ten Pepa, který byl vždy usměvavý a ochotný pomoci. Věřím, že takový byl až do posledního vědomého okamžiku. Ono totiž být obětavý, ať pro lidi nebo pro umění, není samo sebou.

Po jistý čas jsem měl k Pepovi Vinklátovi blízko. Žil jsem s jeho vnučkou Veronikou. A protože by Pepa zajisté souhlasil, vzpomenu úsměvnou příhodu z našeho prvního setkání. Stalo se to o Velikonocích. Chodili jsme tehdy v takové rodinné skupince mužů po blízkých vyplácet ženy. Poslední zastávka byla v domku u Pepy a jeho ženy Milady. Tam byli vždy všichni vítáni. Tradičně tam čekalo na koledníky pohoštění v podobě domácího sulcu, silné polévky, sekané a jiných pochutin. Toho jara jsem tam tedy se zmíněným společenstvím došel i já. Poprvé jsem mohl spatřit Pepou vlastnoručně postavený dům napěchovaný obrazy a knhami. Zdržel jsem se tenkrát sice krátce, zato jsem si



dal záležet s rozloučením. Opojen kořalkou, mladickou nerozvážností i snahou být co nejuctivější, vypadlo ze mne směrem k Pepovi: „Doufám, že už se nikdy neuvidíme.“ Nebylo tomu tak. Po této zdvořilostní eskapádě jsem Pepu viděl ještě mnohokrát. Naposledy na křtu knihy *Krajina našich slov 2019*. Však nyní už ho nikdy nepotkám. Teď už je Pepa v bibliofilském ráji. Jinde totiž nemůže být.

Maršíkova pohřebiště. Skvělá badatelská práce mířící mimo střed terče

Knihy s funerálními tématy jsou obvykle doslova trefou do černého. Když je navíc téma uchopeno regionálně, zášah je téměř jistý. Alespoň na Liberecku, kde zájem o místní autory potvrzují plné sály Krajské vědecké knihovny i poměrně dobré prodeje této literatury v libereckém Knihkupectví a antikvariátu Fryč.



Jedné z mála vlaštovek, která není nadená jen nejrůznějšími Hartly, Pohlreichy či životopisy pseudocelebrit. Kniha Michala Maršíka *Liberecká pohřebiště* tak rozhodně startuje z první vlny. Jenže jako celek často pálí mimo střed terče.

Maršík je hloubavý a zapálený badatel. Z těch 254 stran knihy je to cítit. Na knize pracoval deset let, místa má na vlastní dlaně osahaná, na vlastní oči viděná, na vlastní nohy prochozená. Bohatý je též fotografický materiál doplněný kresbami a různými pláňky. Bloudit v knize se nedá, jelikož je přehledně členěná do kapitol věnujících se jak zaniklým, tak samozřejmě současným pohřebištím krajské metropole. Svoji přihrádku tu mají pietní místa připomínající hrůzy rozličných válek. Ponor do archivu a starých knih je hluboký a obdivuhodný. Zaujmu „perličky“ typu, že na některých z dávných hřbitovů si dnes hrají děti, nebo kupříkladu důležitá zmínka o tom, že v dobách minulých nebylo ničím nevěšdním, že náhrobky navrhovali slavní architekti. Postesknutí nad unylostí a sterilitou současných ozdob míst posledního odpočinku se nabízí a následuje. Sympatický je také formát knihy lákající k zasunutí do kabely či batohu a procházce na hřbitov. Za tohle je třeba smeknout pomyslný klobouk.

Cylindr na hlavě je ovšem třeba si ponechat, když bychom Maršíkovo dílo hodnotili z hlediska literárního. Jak již bylo zmíněno, autor je nadšenec, pábítel, patriot a cokoliv dalšího, jen ne spisovatel. Vyprávění o věcech posledních je nejednou psáno těžkopádným jazy-

kem upomínajícím na ty průměrnější slohové práce na střední škole. Většina textu je odtažitá, jako když průvodce na zámku po milionté drmolí nabířované věty o historii rodu pánů s parukami. Schází jakékoliv oživení. A rozhodně nemám na mysl hon na senzace. Velmi zamrzí také řada pravopisných chyb a překlepů. Je škoda, že si Maršík vydal

knihu sám a neměl nad sebou nějakého nakladatelského redaktora. Vše výše zmíněné by se s menším úsilím dalo eliminovat.

Shrnutí, potvrzeno: *Liberecká pohřebiště* se vyplatí zakoupit a přečíst. Ale více než literární zážitek vám přinese neutuchající chuť vydat se někam, kde je klid pro mrtvé i živé. Světlou vstříle!

SVĚTonázory

Miroslav Stuchlý

Psí láska

režie: Linda Kallistová Jablonská / dokumentární, ČR, 2020



Tématem spojujícím nejoceňovanější dokumentární filmy Lindy Kallistové Jablonské je politika. V absolventském filmu *Kupředu levá, kupředu pravá* nahlížená pohledem naivních mladých lidí, kteří si ji chtějí zvolit jako budoucí profesi, ve *Vítejte v KLDR!* přítomná díky

omezením, které českým turistům nedovolí poznat pravou tvář totalitní země, a v *Pozemšťané, koho budete volit?* přiblížená skrze přímočaré dotazy mentálně hendikepovaných, kteří pod dohledem režiséřky film natočili v rámci dokumentární dílny.

Všem uvedeným snímkům je vlastní humor, který nechybí ani v *Psí lásce*, nejnovějším režijním počinu Lindy Kallistové Jablonské, politiku bychom v něm ovšem tentokrát hledali marně.



Hlavní protagonistkou dokumentu je Jana Henychová, chovatelka čistokrevných psů plemene husky, která se pravidelně účastní zahraničních závodů psích spřežení. Protože v Jizerských horách, odkud závodnice pochází, nejsou pro tento sport vhodné podmínky (jak sama

uvádí, díky přelidněnosti hor v zimním období by ji „běžkaři umlátili hůlkama“), jezdí trénovat do Švédska. Psi nesoucí jména, na která jsme zvyklí spíš u lidí, jí plně nahrazují rodinu, čemuž odpovídá i péče, kterou jim věnuje.

Dokument zachycuje tréninkovou fázi, během které se připravuje na nejdelší evropský závod Finnmarksløpet, i okamžiky, kdy její spřežení s růžovými botičkami vyráží na 1200 km dlouhou trať, kterou se pokouší zdolat společně s ostatními účastníky jako jediná žena. Závod je natolik obtížný, že cílem není stanout na stupních vítězů, ale úspěšně jej dokončit.

Stáváme se svědky boje se zimou, sněhem, nedostatkem spánku a zdravotními problémy psů, který je kořeněn jadrnými komentáři svérázné závodnice.

Dokument *Psí láska* je fascinujícím portrétem neobyčejné ženy, která se pokouší posunout hranice možného a plnit si své sny.

SVĚTonázory

Josef Straka

Čekárny někde hluboko v nás

Jan Vozka: *Jedním dechem*, Dauphin 2019

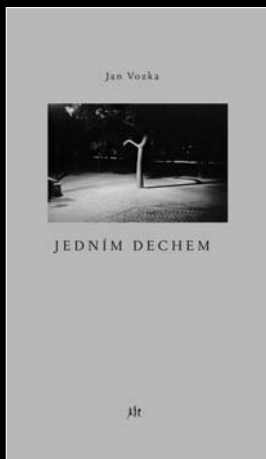
Jedním dechem je sbírka textů libereckého básníka Jana Vozky, textů, které se ohlížejí – do minulosti, do stran. Ohlížejí se též na někoho, kdo tady ještě někde byl, a nyní už není, ale také na ty, co zde jsou stále. Ohlížení se nazpět a úcta, někdy tak neznatelná, a přesto je. Jako by tu stále s námi byli i oni a s nimi i jejich poslední slova, gesta, vyfouknu-

tý kouř. Zůstal jakýsi odér, více či méně matná vzpomínka. A někdy se z tohoto polosvětla vynoří vzpomínka velmi živá, až skoro hmatatelná, možná to všechno připomíná nějaké pátrání, po někom, po chybějícím čase, a někdy i místě. „Při vyhazování věcí / co se za ty roky nakupily / zavadíš o noviny / drsné a zažloutlé / jako stará kůže / v rámečku bledá tvář /



a velký tučný nápis / *Pátrání pokračuje...*“

Některá místa, konkrétní místa jasně byla a dnes už nejsou a možná ani neexistovala, jen v našich myslích a také pocitech. „Jako když jsem si pamatoval / na



ten výklenek / niku v hladké zdi / *Žádný výklenek tam ale nikdy nebyl* / řekla jsi mi / a já měl na chvíli pocit / že se ten vzdálený bod / zas o kousek přiblížil.“

Celou sbírku prostupuje ztráta kohosi velmi blízkého, který je stále přítomen, a pak už je jisté, že už není, a co bylo naznačenou vzpomínkou, se stává upomínáním si na jednotlivé momenty a situace, které jsou už dnes jen černobílou fotografií usazenou někde dole, a my se dopátráváme společně s autorem knihy alespoň něčeho. Autor je maličko před námi a trochu pátrání vyznačuje a my jdeme za ním a nacházíme v textu, co on již prožil a z čeho podal jen krátké, ale o to výstižnější svědectví o blízké minulosti, která se však stále více stává

onou Minulostí. „Díval jsem se pod rám / jestli tam snad není odpověď-tajný otvor / kterým by se dalo dostat dovnitř / a zjistit co se stalo /...“

A pak jsou to též reálné prostory, kde se to děje, ono pátrání, ono nacházení: „Při vyklízení recepce / ležel v prachu / bloček s trhacími lístky / jaké se ještě dnes objeví v šatně / v divadle / staré trhací lístky / s nápisem *Restaurace a jídelny* / zažloutlé a zašlé... (...) Chtěl bych věřit / že to něco znamená / ten nález.“

Vzpomněl jsem si při čtení této sbírky na Paula Austera a jeho *Vynález samoty*, který začíná větou, že spisovatel je tak trochu detektiv, který neustále po něčem pátrá a dává dohromady střípky, tušené souvislosti. Dohledává jistou skutečnost, jež se asi stala, ale není tak zcela zřejmá. Zde je mnohé zřejmé a tak blízko, a přesto vzpomínky blednou. Chtít to zachytit, aspoň v mihotavém gestu, popsáním situace „poslední cigarety“, rozhovoru



foto: Jan Horáček

nebo jeho útržku. Celek, který nemůže být nikdy sestaven. Autor ale vykresluje pocitovou mozaiku, která je někde uvnitř neskutečně pravdivá.

Jubilant Miloš Zapletal

Málokomu v Liberci zřejmě unikla informace, že 13. ledna letošního roku oslavil Miloš Zapletal, spisovatel knih pro mládež, autor mnoha skautských publikací, překladatel, pedagog a skautský vůdce, neuvěřitelné devadesátiny. Protože se tato zpráva objevila snad ve všech místních médiích, nebudeme opakovat již sdělené, ale spíše poodhalíme aspoň něco z toho, co dosud bylo řečeno jen sporadicky, či nebylo řečeno vůbec.

Měla by k tomu přispět kniha editora Iva Jiráska, nazvaná *ZET – Miloš Zapletal*, z roku 2010, která je bezedným zdrojem informací skoro o všem, co by mohl obdivovatel Miloše Zapletala i jeho tvorby chtít vědět. Umožňuje to koncepcie knihy, jež střídá dva pohledy. Předně ten oslavencův, prezentovaný texty jeho vlastního životopisu, nazvaného *Pět životů*. Oněmi životy jsou myšleny okruhy zájmů a činností pro Zapletala příznačné, tedy skautské a výchovné působení, spisovatelská dráha, činnost editora a překladatele, dále sběratele a popularizátora her, a konečně inspirátora.

Druhý pohled nabízí příspěvky osobností, jež byly osloveny, aby přiblížily svůj vztah k Miloši Zapletalovi. Jejich texty jsou velmi pestré, co se týče formy i tematiky, najdeme mezi nimi čistě odborné studie, osobní, až intimní vzpomínky i reflexe či různá vyznání vyjadřující se k rozličným aspektům Zapletalovy činnosti. Logicky v knize nechybí pečlivý bibliografický soupis, který zachycuje 88 položek autorova literárního díla, z čehož je 54 vlastních publikací, 18 překladových a dalších 10, na nichž se podílel jako editor. Zbytek z celkového počtu



tvoří do té doby nerealizované či tehdy teprve připravované práce. Kniha totiž vyšla před deseti lety, při příležitosti páně Zapletalových osmdesátin.

Největší přínos knihy spočívá v tom, že čtenáři významně otevírá pohled do

jubilantova myšlenkového světa, neo-
byčejně bohatého, a v mnoha ohledech
značně nonkonformního. Děje se tak
především díky vlastnímu Zapletalovu
textu, v němž zdaleka nenajdeme pouze
vzpomínky na prožité události, ale také,
a to především, názory na různé oblas-
ti života, od zásad praktického života
po duchovní svět, a nejen nutně ten ná-
boženský, i když co napsal o nábožen-
ství, si ve zkratce zaslouží ocitovat. *Sám
jsem prošel katolickou výchovou (...), ale
jak jsem rozumově dozrával, stávala se pro
mne církevní dogmata stále nepřijatelnější,*

*„Dávno jsem
pochopil,
že nejkrásnější
věci na světě jsou
zadarmo.“*

*až jsem se za věřícího katolíka přestal po-
važovat. Později jsem „konvertoval“ k ná-
boženství, kterému Mahátma Gándhí říká
náboženství etické. To upravuje vztah člo-
věka k sobě samému, k jiným lidem, všem
živým tvorům i celému vesmíru na základě
mravním a obejde se bez dogmat.*

Ano, jedním z jeho duchovních otců
byl Gándhí, dalším Buddha prostřed-
nictvím svých výroků v knize Dham-
mapadam. A ze starých pánů ještě an-
tičtí Řekové Epiktétos, Marcus Aurelius
a Seneca. Obrovský vliv měl na pana
Zapletala někdejší kněz, později filosof
i vychovatel mládeže Pavel Krivský, je-
hož jméno je v knize často zmiňováno,
a vždy s velkou úctou.

Není divu, že jako žák takových ve-
likánů si Miloš Zapletal vytvořil vlastní
zásady, jimiž řídí svoje konání. A s nimi
souvisí jeho vlastnosti, mezi něž pa-
trí nevšední zápal pro všechno, do čeho
se kdy pustil, obrovská píle a pracovi-
tost, ale také skromnost a neokázalost.
Vždyť i na besedách se čtenáři mává
rukou nad tím, když někdo zmíní jeho
obrovské dílo. Jako by chtěl říci, že to
není podstatné, protože důležité jsou
jiné věci. Je znám svou nechutí posky-
tovat rozhovory a být středem pozor-
nosti. A ač je znamenitý vypravěč, brání
se v obavě, aby neskouzl k prázdnému
tlachání, jakýmkoliv nepřipraveným ho-
vorům. Příznačné je jeho odmítání mno-
hých ocenění, vyznamenání nebo třeba
i obyčejné chvály. Většinou kontroval, že
si to nezaslouží. A když přeci jen něco
přijal, pak občas z jediného popudu – aby
neurazil.

Pro jeho život jsou podstatné tři ob-
lasti, na něž se zaměřil. Je to sebepozná-
ní, sebevýchova a sebevzdělání. S nimi
souvisí jeho přesvědčení, že smyslem ži-
vota není honba za majetkem či slávou
a hledání možností povyražení; daleko
důležitější je poctivá práce a schopnost
kdykoliv se ponořit do sebe a zamyslet
se nad svým konáním.

V závěru dovolte ocitovat aspoň kou-
sek z textu, který mu ve zmíněné knížce
věnoval divadelník Jan Schmid: *Umění
stárnout je také jeho přednost (...). To je
dáno jistě tím, že jako bytost hravá si po-
nechává stále cosi ze svého dětství, co ho po
celý život oživuje, neautomatizuje a ucho-
vává v něm stav prvotních objevů a po-
znání (...). Ani tedy není důležité, kdy se
narodil a kolik mu je právě let, protože dů-
ležitější je, co ho přesahuje (...).*



K libereckému pobytu Boženy Němcové

V roce dvousetletého výročí narození Boženy Němcové stojí za připomínku její liberecký pobyt, který literární historikové často opomíjejí. Vysvětlení je jasné: nijak se totiž neodrazil v její tvorbě, na rozdíl třeba od předchozího pobytu v Nymburce. Přesto to bylo období v několika ohledech zajímavé a velmi důležité z toho důvodu, že vyústilo v zásadní změnu v soužití manželů Němcových.

Němcovi zde bydleli od února do prosince 1850. Josef Němec sem byl poslán za trest, proto dostal podřízené místo s těžkou službou. Byl to známý rebel, a tak oficiální rozkaz předcházející jeho přeložení provázela soukromá pohrůžka, že pokud se bude zpěčovat, tak *uvidí*. Stěhování proběhlo za krutých mrazů, navíc Němcovi ani neměli čas najít si byt podle svých představ, a z nouze sáhli po první nabídce. Zvláště tvrdý byl fakt, že do německého Liberce přišli z českého Nymburka, z čehož byl jasně patrný záměr ranit Němcovo vlastenectví.

Co se v Nymburce stalo? Bylo toho víc: úzkoprsé maloměstské honoraci vadila hlavně „paní důchodní“. Byla krásná a upřímná, na její čajové večírky jezdili vlastenectí literáti „podivných“ mravů. Došlo i ke střetu Němcových s místními duchovními, kteří na zdejší škole zřídili elitní třídu s německou výukou. Když při slavnosti na konci roku děti z této třídy německy recitovaly, Němcovi na protest odešli. Následoval článek Boženy Němcové v Národních novinách s poznámkou, že podobné aktivity se při školským zákonem, a spor završily dva její další články v témže listu. V nich

se kriticky zmínila o církevním tmářství v souvislosti s tehdy rezonujícími „zázrakem v Mcelích“ u Nymburka. Tam se údajně zjevila Panna Maria a venkovánů se zmocnilo náboženské blouznění hojně církvi přizívané. Po vypuknutí cholery ve městě, když Němcová poznala sobectví měšťanů vůči nemocné chudině, zcela se s místní honorací rozešla. Pak už to šlo rychle: Němcův nadřízený nepodpořil jeho žádost o přeložení do Prahy, v posudku se o něm vyjádřil jako o *přepjatém Čechovi, starajícím se o věci, o něž se úředník starat nemá*. Není divu, že Němcovi nešli do Prahy, ale do Liberce.

O zdejším pobytu Němcových víme hlavně z dopisů spisovatelky nymburskému lékaři Karlu Dlabačovi, zvláště z jednoho, napsaného v květnu 1850. Z krátkého úryvku je patrné, že si nebrala žádné servítky:

Krajina je zde rozkošná, z oken přehlédneme celé město, (...). Nablízku máme zámecký park a samé zahrady. Je tu velká drabota a chybí pořádný český učitel pro děti. Ty občas dostanou šturec od nějakého Němce, ale ony se nedají. (...) Však poznáte tu německou holotu a jejich inteligenci. (...) Po české řeči nebude se Vám stykat,

tu uslyšíte všude, řemeslníků je zde mnoho Čechů (...). Kdyby Češi pro Němce nepracovali, aby mohli bohatnout, kde by se toho bohatství nabrali? A kdyby jim Češky nevarily a neuklízely a čeští sedláci jídlo nedodávali, špatně by to s nimi vyblíželo.



Ale Češi slouží a nechají si vše líbit (...). A přece jsou u nich ksindl. Řádná revoluce na ně, Češi ať je vyženou za hranice, kam patří, beztak z českých mozolů bohatnou a celé zdejší okolí duševně zkaží. Ta mravní zkaženost zde je neslýchaná (...). Zdejší boháči nevědí, co dělat prostopášností, a ubohý dělník umírá hladem.

Traduje se, že tu Němcovi nebyli spokojeni. Proč, je patrné už z dopisu. Protože tu nebyla pořádná česká škola, chodil k jejich menším dětem český učitel soukromě, starším chlapcům matka sehnala školy v Praze. V létě roku 1850

jí zemřel milovaný otec, a tak si smutek z jeho ztráty kompenzovala výlety do okolí, zvláště za Ještěd, kde žili Češi. Chtěla tam zapsat lidová vyprávění, zajímaly ji i sociální a náboženské poměry, politické názory. Leč tvrdě narazila, místní jí nic neřekli. Nechápala to, vždyť měla doporučení od profesora Mužáka, pozdějšího manžela Karoliny Světlé, jehož otec byl v kraji vážen. Proč neuspěla, zjistila až později: místní se báli, aby její muž, rakouský úředník, nezneužil něco z toho, co by zde jeho žena vyslechla.

Josef Němec řešil frustraci z pobytu po svém – sháněl místo jinde. A uspěl, ne zcela podle svých představ, ale nakonec se s tím smířil. Jeho další štace byla v Uhrách, v Miškolci, sice v maďarské části Uher, ale aspoň se slovenskou menšinou. Manželka ovšem rozhodně odmítla jít tam s ním, protože děti by neměly českou školu, a prosadila si, že do Uher půjde jen on, ale ona s dětmi do Prahy. Tehdy se cesty obou manželů nadlouho rozdělily.

Vraťme se však ještě do Liberce, než ho Němcovi před Vánocemi opustili. Z prvního bytu, kde se jim nelíbilo, je záhy vyhnal požár. Poté žili na nynějším náměstí Českých bratří, v bytě, o jehož výhodách se spisovatelka zmínila v dopise. Zda byl v domě U Dvou sfing, o němž se to tvrdí, není jisté, mohlo to být kdekoliv na severní straně náměstí. Nicméně v parku naproti domu U Dvou sfing byl roku 1981 umístěn kámen s reliéfem Boženy Němcové od sochařky Františky Stupecké.

Je ještě jeden mýtus, který je třeba vrátit, že totiž Němcová v Liberci napsala povídku *Divá Bára*. Ta tady vzniknout nemohla, už proto, že spisovatelka se na

to necítila psychicky ani fyzicky. Články do novin by byly něco jiného, na ty by našla spoustu námětů. Jenže by v nich určitě nechválila, a proto po nymburských zkušenostech nenašla odvahu. Jak by však mohla při tehdejších rozpoležení napsat poměrně rozsáhlou povídku, navíc tak kvalitní, jako je *Dívá Bára*? Kdepak, tehdy ještě nebyl ten správný

čas, povídka patrně vznikla až v jejím vrcholném tvůrčím období, snad mezi lety 1854 a 1856, kam ještě patří třeba povídky *Karla*, *Sestry*, *Pohorská vesnice* nebo autobiografické *Čtyři doby*.

Pobyt v Liberci v roce 1850 byl v životě Němcových pouhou epizodou, lze ho však považovat za významný mezník v jejích vzájemném soužití.

ze SVĚTa

Milan Hrabal

Svět za dveřmi a Hej Lužice Dvě CD z Lužice

O vydávání lužickosrbských zvukových nahrávek podstatným dílem pečuje národní nadace Lužických Srbů [Założba za serbski Lud]. Nedávno díky její podpoře vznikly mimo jiné dva pozoruhodné tituly.



Rozhlasová hra *Svět za durjemi* (Svět za dveřmi) autorské dvojice Lubiny a Dušana Hajduk-Veljkovičových je určena pro děti. Vnučka Měrka nechápe, proč jí babička, která je v kómatu, nemůže dovyprávět pohádku. Netrpělivě otevře dveře do babiččiny ložnice, aby ji probudila, a nečekaně se ocitá v podivné bílé jeskyni. Ale babička zmizela. Měrka ji začíná hledat. V mrazivém světě „za dveřmi“ potká chlapce Taja z Afriky, který pátrá po svém dědovi. Když

své prarodiče najdou, zjistí, že ti ztratili paměť. Netrvá dlouho a objeví zloděje, který všem lidem „za dveřmi“ v noci krade vzpomínky. Příběh má samozřejmě šťastný konec. Dramatizace je proložena písničkami Paula Wiebeho na texty různých autorů, které doplňují a současně odlehčují napínavé vyprávění. Ucelené dílko v režii Madlenky Šotčic je důkazem, že současná lužickosrbská tvorba pro děti je na velmi solidní úrovni.



Druhé CD nazvané *Hej Lužica* (Hej Lužice) obsahuje dvě desítky popových písní mladých lužickosrbských umělců. Jedná se o nahrávky pořízené ve studiu saského rádia MDR v letech 2016 až 2018. Pověštinou lehké popěvky s nenáročnými texty oděné do současného soundu místy sice upomínají na německou šlágrovou tvorbu, nicméně profesionálně zručné aranže poskytují příjemný relaxační poslech.

Z uvedené produkce vyčnívají vtipné písně *Mój luby smartfonko* (Můj milý smartfonku) a *Syčomlócawa* (Kombajn) – Budarův zvukomalebný obrat „Syčomlócawa syčomlóči“ baví na první i dvacátý poslech. Naději na skutečný hit však mají nejspíš jen písně *Sym zakuzłana* (Jsem začarovaná) v podání They Čorlichec nebo *Zbożowna sym* (Šťastná jsem) nazpívaná Annou Bickingec.

SVĚTLONOŠI

Martin Trdla

Jáchym + Jáchym Pochop

Rekonstrukce Světliku nátěrem nového LAKu si žádá čerstvou rubriku. Tu je! Nese název Světloňoši a bude odhalovat zákoutí poezie z pera nepříliš zavedených autorů nejenom regionu. Ačkoliv stáří tvůrců není limitem, v prvním díle představím dva veršotepce, jejichž číslovka určující věk končí na -náct. A díl to bude poněkud speciální, jelikož oba poetové se zovu Jáchym.

Zatímco první Jáchym je uměleckým pseudonymem mladé liberecké autorky, Jáchym číslo dvě odkryl i své příjmení. Jáchym Pochop je z Turnova. U obou psavců je mi sympatické, že ačkoliv má jejich básnění několik začátečnických much, cítím z jejich veršů světlo, jež se za pár let může pořádně rozžhnout. Pokud se tedy oba poezie chytanou a již ji nepustí.

U Jáchyma číslo jedna oceňuji práci s rytmem a rytmem, což bývá u mladých

básníků spíše výjimkou. Líbí se mi jakýsi podprahový, až existencionální pocit, který na mě z veršů vykukuje. Básně ovšem trochu haprují ve zmíněném rytmu a rýmu a některé obraty sklouzávají ke klišé. To se však časem může změnit, až se autor takzvaně vypíše. Vybírám dvě kratší ukázky.

Jáchym Pochop zaslal obsáhlý konvolut básní. Sympatická mi je v jeho případě jistá beatnická ozvěna ve verších,



určité zachytávání rozbouřeného světa
kolem nás a jeho vyrovnávání se s ním.
I když by některé kusy zasloužily editor-
sky pročistit, a občas tu cítím něco dě-
lané jen na efekt, Jáchymova tvorba má

náběh na opravdu růžovou budoucnost.
Vybírám jednu delší báseň.

Toť vše. Kdybyste i vy chtěli, abych se
vám hrabal ve vašich básních, sem s nimi.

trdla.martin@gmail.com

Jáchym

.....

VAN GOGHOVO UTRPENÍ

Děkuji ti, má drahá psychická porucho,
právě jsem kvůli tobě přišel o ucho.
Vložil jsem ho do ubrousku,
slečně zabalené dal,
že já blázen tupým nožem
si to ucho odřezal.

Nevím, co mne k tomu vedlo.
Snad chtěl jsem pouze vzbudit vzruch?
Rázem namísto fauvisty
jsem jen a pouze jednouch.

ŽILETKY

Spolykám žiletky
a vyčkám chvíli,
až protrhají tkáň
a přeruší žíly,
až pocítím štěstí
a ztratím síly,
spolykám další
a vyčkám chvíli.

Jáchym Pochop

.....

SOPHIINA VOLBA

Hej hej
Jáchyme
co bylo
bylo
co bylo
bylo
co ti ublížilo
tě nezabilo

Sophiina volba
nikdy mi nepomohla
Stále plány do budoucna
ale tam kde ležej
moc jich nevidím
Chodím s plastovou čelistí
na natáhnutí
a ptám se po vlhkejších místech
v kompostu
kde se hadi bojí
Zlý úsměvy
ale pro ně to tak není
Strach je evoluční
věkem se to mění
Vem si prášek na spaní
z těch divokejších snů
už začínám usínat
a nejdu spát
Výplach ucha

Ted' nejde
kdo s koho
sem v pohádce
okolo stereotypy
ceněj zuby jako saně
Je asi podzim
draci na obloze
Kde vychází den
a kde dopadne
nevím
ale někdy bych si to přál vědět
13. září
z vesty cedník
do schodu bratr praotce Čecha
protejká voda
nahore budu na suchu
někdy bych si přál používat
před slova V

Baterky v zádech
ted' sem nejspíš modrej
za pět let nejdřív
uvidíme se v kinech
Měsíc hřeje v jiný intenzitě
v zimě je světlo
i když nesvítlí slunce
Někdy je to ironie
Vyhakuje se to z ruky
jako suchej vztek
Kam zmizet?

Sophiina volba
nikdy mi nepomohla
politování hodná pohádka
Co bylo
bylo
co mi ublížilo
mě nezabilo
co se prodalo
se nezdaniolo
Šedý hlas
vtírání
Na konečcích září
se zelenalo
a nozdry byly jak v ceremonii
Co se prodalo
se bez reklamace vrátilo
z hlíny nemrtvý jako Leonardo
DiCaprio
Sem tu jako ve westernu
chmýřím na harmoniku
s jizvou od halogenu
a kontejnerem naskrz
Je to tak předcitlivělej svět
asi se to zbláznilo
a třáslo
z města u Trosek
kouše jako psí žrádlo
Nálada kýblem do větru
v pět ráno ve vlaku
v krku houbu
a Máří Magdaléna se ptá
jestli na to nechci buchtu
Smoothie celého příběhu
nevím jak sem došel domů
Revenant jak v comicsu
O samotě ted' cestuju
a dívám se z okýnka
/Laterna Magica/



Renesanční člověk Jakub Šulc

Když jsem se během naší kontemplace nad pivem zmínil svému příteli Jakubu Šulcovi, že budu mít ve Světlíku na starosti výtvarné okénko, v němž bych chtěl představovat výtvarníky spjaté s Libereckem, položil jsem vzápětí otázku, o kom bych měl napsat jako prvním. Nahlas jsem uvažoval, zmiňoval různá jména, ale Jakubova odpověď byla bleskurychlá, přímočará a lidsky upřímná: „No přece o mně!“ Svým slovním vybafnutím mi, jako už tolikrát, ukázal cestu a já si uvědomil, že opravdu nemohu tuto rubriku zahájit nikým jiným.



ným libereckým urbanistou. Ostatně v rodině, ze které pochází, není jediným kumštýřem. A tak o jeho směřování nemoh-

Nuže, Jakub Šulc je malíř, fotograf, designér, architekt, filmař, básník, hudebník..., který se narodil a téměř celý život prožívá v Liberci. Jeho smysl pro umění a cit pro krásu byly patrně již v dětství utvářeny a tříbeny dědečkem, význam-

lo být pochyb. V průběhu let vystavoval své malby v liberecké kavárně Bez Konceptu nebo na společné expozici v pražském Centru současného umění DOX. Jeho koláže propojené s experimentálními texty autora tohoto medailonku byly,

pod názvem *Bez práce nejsou koláče*, vystaveny v libereckém kině Varšava.

V současné době se však veškeré umělecké profese Jakuba Šulce prolnuly v designovém studiu INTERIER-O, které krom jiného vzkřísilo výrobu nábytku v Kateřinkách. Neboť sloučení řemesla s uměním, propojení všech tvůrčích oborů mu dává větší svobodu a záběr vyjádření. Volná tvorba je pochopitelně v jeho životě nadále důležitá. Nicméně postupně se samovolně smrštila z plá-

ten a vývojky na miniaturní akvarely formátu 16x16 cm. Ačkoli by se mohlo zdát, že se jedná o okrajovou záležitost, ve skutečnosti se v ní odehrávají podstatné věci. Sám Jakub Šulc to objasňuje slovy:

*„Velké věci se často dějí
v skrytu, stranou hlavní
pozornosti.“*

SVĚT Otty Hejnice

Otto Hejnic

Zemřel pan Josef Vinklát

Zemřel náhle, 14. prosince 2019, ve věku 85 let, s milovaným zesnulým se rozloučíme v pátek 20. prosince v 11 hodin v kostele sv. Antonína Paduánského v Liberci-Ruprechticích, četl jsem v e-mailu.

Na poslední rozloučení jsme jeli s mojí ženou, dvě členky z jejího Cantemu, Milada a Marcela, byly zemřelého nevlastní dcery z druhého manželství. Pepíka jsem dlouhá léta znal, byl nejlepším přítelem výtvarníka a přítelostného herce Milana Janáčka, který mi ilustroval pár knížek, potkával jsem se s ním na vernisážích v Sínce, U Rytíře, v Babylonu a v Lázních, tiskli společně bibliofilie pro pražský PEN klub. Pepík stále hýřil optimismem, lákal mne, ať tam vstoupím, a většinou mi chtěl dát výtisk, tiskl Antonína Bajaju, Jiřího Žáčka, *Komunismus po česku* bývalého předsedy PEN klubu Jiřího Stránského a mnohé další. Milan Janáček do bibliofilii vytvářel 5 až 6 suchých jehel, rozmnožovali je pode-

psané, očíslované, 50 až 80 stránek dlouhé, 80 až 100 výtisků, zadarmo a rádi. Spolu s výtvarníky, literáty a dalšími přáteli se léta scházeli v pondělí odpoledne v Ruprechticích U Piráta.

Kostel se zaplňoval, poprvé jsem viděl Pepovu nejstarší dceru Olgu, syn Pavel založil s ženou Květou nakladatelství 555, vydal knihu o trampingu v Jizerkách a časopis Lužické a Jizerské hory, kam jsem psal a který se časem spojil do časopisu Krkonoše a Jizerské hory, kam z Raspenavy stále píše. Z jeho syna Ondřeje je nyní sólista baletu Národního divadla a chystá se účinkovat v Amsterodamu. Květa Vinklátová zůstala v Liberci, je náměstkyní Libereckého kraje pro kulturu, památkovou péči a cestovní ruch



a vede nákladatelství Knihy 555, syna Ivana neznám.

Rozloučit se přišli televizní hlasatelka Marcela Augustová, ředitel Naivního divadla Stanislav Doubrava, exředitelka knihovny Dáša Helšusová v klobouku, Milena Králová, matka redaktorka a dcera antikvářka a řada dalších.

Katolický pohřeb vedl páter Antonín Kejdana, který na zemřelého s láskou vzpomínal, jeho bibliofilie dobře znal, jmenoval Janu Šroblovou, Josefa Hrubého, Václava Daňka a Jiřího Dědečka.

S varhanním doprovodem zpíval Luděk Vele z Národního divadla, krásně vyzněla Dvořákova biblická píseň *Hospodin je můj pastýř*, od Martinů závěrečný zpěv z *Otvírání studánek* a od Janáčka *Pan Buh vam zaplat*. Luděk přijel s krásnou manželkou Adélou, ale loučit se v hospodě nechtěl, po obřadu se vrátil do rodné Chotyně, neboť večer ještě někde zpívá. Z PEN klubu prý přijela Dana Mojžíšová. S Milanem Janáčkem a Marií seděl herec a jeho režisér Ivan Řezáč.

Kostel, a že se pohřeb konal v 11 hodin, kdy lidi práce ještě museli zařezávat, byl téměř plný. Díval jsem se kolem sebe, náhlé úmrtí mnohé překvapilo, zrazilo, už je to naposled, definitivně.

Na Pepíka se nikdo nemohl zlobit, spory utišoval, o svých nemocích se nešířil, měl tendenci všechno, co viděl, obejmut,

životem znechucené poslat na správná místa. Jeho heslo bylo – všechno dopadne dobře.

K Pirátovi jsem dorazil pozdě, dcera Olga Blablová nás ubezpečila, že chlebičky i další nabídky jsou na stole gratis, ať na nebožtíka vzpomínáme v dobrém.

Potkali jsme se starí známí. Můj redaktor Olda Škrbel už nechce pracovat ani cestovat, nechává ženu jezdit do ciziny samotnou. Jeho šéf, bývalý ředitel divadla Petr Novotný, který měl nákladatelství, se věnuje své psychologické profesi, učí lidi, aby byli k sobě hodnější.

Řezbář Vašek Plechatý je smutný, vedle něj sedí fotograf Oldřich Veselý, slibuje, že donese starou kroniku a fotky z restaurace U Piráta, ozývá se bývalá vedoucí galerie v Babylonu paní Volrábová, malíř Rostislav Zárybnický diskutuje s Honzou Mohrem z muzea a s bělovlasou Danou Sobotkovou a Ivanem Antošem.

Volám Milanovi, říká, že před ním bibliofilie výtvarně doprovodil Jaroslav Klápště. Ptám se ho, kolik bibliofilů Pepík vytvořil s ním. Říká, že neví. Vysvětluje mi princip grafiky. Vyrytá destička s obrázkem se musí pokaždé znova natřít a pak se na vytištěné dílo vzadu ručně podpisují autor, druhý Josef Vinklát a třetí výtvarník, Milan Janáček, akorát u Ludvíka Kundery se stalo, že stačil dříve umřít, tak tam jeho podpis chyběl.

Je dokonáno? Za oplakávaným Josefem Vinklátem zůstává mimo četné bibliofilie ještě věčná víra, že když se chce, tak se dílo nakonec povede. Sbohem, Pepíku.

... pokračování textu úvodního slova „KAL je mrtev, ať žije LAK!“

i německých překladech. Na ni o sedm let později navázal náš poslední vydavatelský počín [společně s Euroregionem Nisa], kterým byla „česko-německá čítanka“, jak jsme říkali knize *Krajina našich slov* (2019). Dvacet českých a německých autorů jsme v ní uvedli v zrcadlových překladech spolu s dvaceti významnými výtvarníky našeho kraje. Bohužel se jejího vydání nedožil dlouholetý předseda KALu Luboš Příhoda, s nímž jsme „čítanku“ několik let připravovali.

V této souvislosti je dobré připomenout i další zakládající členy KALu Ottu Hejnice, Evu Koudelkovou, Ludvíka Středu, Milu Nusku, Jirku Janáčka, Vladimíra Píšu, Standu Kubína, Vaška Helšuse, Věru Vohlídalovou, Marka Sekyru a další, jestli jsem na někoho zapomněl, tak se omlouvám, včetně mé maličkosti.

Podle sloganu „Bylo to krásné a bylo toho dost“ se po vydání *Krajiny našich slov* zdálo, že dvacetiletá cesta KALu je u konce.

Není! Mladí autoři Julius Benko, Štěpán Kučera, Martin Trdla, Miroslav Stuchlý a jejich kamarádi se rozhodli, že chtějí v tradici Kruhu autorů pokračovat. Nové číslo Světlíku, které, milý čtenáři, právě držíš v ruce, je důkazem toho, že to myslí vážně a chtějí některé věci dělat jinak, po svém. To je také důvod, proč změnili název na Liberecký autorský kruh (LAK), a to doslova v duchu „KAL má nový LAK“.

Je to dobrá zpráva pro všechny. Myšlenka propagace a vydávání regionální literatury pokračuje a současně je pro zdejší autory zachována možnost příležitostného publikování. My, kteří jsme Kruh autorů zakládali, máme radost, že preambule, kterou jsme před dvaceti lety do Stanov vepsali, zůstává po dvaceti letech životaschopná. Proto přejme čtenářům nová svěží díla a našim pokračovatelům hodně úspěchů, trpělivosti a nadšení. Jak jsem je měl možnost poznat, věřím, že jsou na dobré cestě, a nejen proto, že stejně jako my řeší své plány a sny u piva.

Jan Šebelka

Kultura má v dobách po krizích své velké významné místo. Lidé se potřebují nadechnout, znovu jít na výstavu, do divadla, na koncert, potkat se s přáteli na krásných místech, prožít něco mimořádného, co jim dovolí na chvíli zapomenout na každodenní starosti. Kultura také otupuje ostří. Kulturní společnost odmítá buranství, hrubost a násilí. Taková společnost žije z kultivovaného prostředí. Vlastně tak trochu pomy-

slně funguje ve společnosti i jako důležitý filtr toho nejhoršího, co v sobě my lidé nosíme. Musíme se snažit, aby kultura v naší zemi přežila tuto těžkou dobu. Ne pro prospěch lidí pracujících v kultuře, jak občas slyšíme. Tato snaha je důležitá pro všechny lidi v naší zemi. I pro ty, kteří to v této těžké době nemají za důležité.

**Zástupci kulturních organizací
z Libereckého kraje**



Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK)

library@kvkli.cz

www.kvkli.cz

Liberecký autorský kruh (LAK)

trdla.martin@gmail.com

ISSN 1214 - 2751

Bibliothek Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec

Vedle vrcholků krkonošských a jizerských objevila se v Čechách
Mnozí odvážlivci, když se octli na počátku velikolepého měsíce června
V zámku bylo práce a běhu o překot. *Blázniviny se rozsévají*
Pamatuji to jako dnes, ač od té doby uplynula třetina století.
Sem, knihomilče, knihu zvláštní ždáš-li míti!
Who's there? Stanu se menším a ještě menším, až budu nejmenším na celém světě. Nothing is there.
Die Welt ist alles, was da ist.
A me, mamó, adarig džav, so me tuke adaj mukha.